

C:\Users\Plazma\Desktop\Knhy pdf\H\Hrabal Bohumil\Hrabal_Bohumil-Prilis hlucna samota.pdb

PDB Name: Hrabal bohumil-Příliš hlučná sa
Creator ID: REAd
PDB Type: TEXt
Version: 0
Unique ID Seed: 0
Creation Date: 18.5.2007
Modification Date: 18.5.2007
Last Backup Date: 1.1.1970
Modification Number: 0

Bohumil Hrabal
Příliš hlučná samota

Vychází k autorovým sedmdesátým pátým narozeninám.
Jedině slunce má právo na své skvny
JOHANN WOLFGANG GOETHE

I

Třicet pět let pracuji ve starém papíře, a to je moje love story. Třicet pět let lisují starý papír a knihy, třicet pět let se umazávám literami, takže se podobám naučným slovníkům, kterých jsem za tu dobu vylisoval jistě třicet metrů, jsem džbán plný živé a mrtvé vody, stačí se maličko naklonit a tečou ze mne samé pěkné myšlenky, jsem proti své vůli vzdělán, a tak vlastně ani nevím, které myšlenky jsou moje a ze mne a které jsem vyčetl, a tak za těch třicet pět let jsem se propojil sám se sebou a světem okolo mne, protože já když čtu, tak vlastně nečtu, já si naberu do zobáčku krásnou větu a cucám ji jako bonbón, jako bych popíjel skleničku likéru tak dlouho, až ta myšlenka se ve mně rozplývá tak jako alkohol, tak dlouho se do mne vstřebává, až je nejen v mém mozku a srdci, ale hrká mými žilami až do kořínků cév. Tak za jediný měsíc průměrně slisuji dvacet metrů knížek, ale abych našel sílu k té mé bohumilské práci, tak za těch třicet pět let jsem vypil tolik piva, že by z toho ležáku byl padesátimetrový plavecký bazén, sady sádek na vánoční kapry. Tak jsem proti své vůli zmoudřel a teď jistím, že můj mozek jsou hydraulickým lisem spresované myšlenky, balíky nápadů, Popelčin oříšek je moje hlava, které vyhořely vlasy, a já vím, jak ještě krásnější musely být časy, kdy všechno myšlení bylo zapsáno jen v lidské paměti, tenkrát, kdyby někdo chtěl slisovat knihy, musel by presovat lidské hlavy, ale i to by nebylo nic platné, protože ty pravé myšlenky přicházejí zvenčí, jsou vedle člověka jako nudle v bandase, takže Koniášové celého světa mají pálejí knihy, a zdali ty knihy zaznamenaly něco, co platí, je slyšet jen tichý smích pálených knih, protože pořádná knížka vždycky ukazuje jinam a ven. Koupil jsem si ten maličký sčítač a násobič a odmocnitel, ten malý strojek ne větší než náprsní taška, a když jsem si dodal odvalu, šroubovákem jsem vypáčil zadní stěnu a radostně jsem se polekal, protože s uspokojením jsem uvnitř počítače našel malinkou destičku, ne menší než poštovní známku, ne silnější než deset listů knihy, a pak už nic jiného než vzduch, variacema matematiky nabitý vzduch. Když se očima dostávám do pořádné knihy, když odstraním tištěná slova, tak z textu nezůstane taky víc než nehmotné myšlenky, které poletují vzduchem, spočívají na vzduchu, vzduchem jsou živeny a do vzduchu se vrací, poněvadž všechno je koneckonců vzduch, tak jako současně krev je a současně není ve svaté hostii. Třicet pět let balím starý papír a knihy a žiji v zemi, která patnáct generací umí číst a psát, bydlím v bývalém království, kde bylo a je zvykem a posedlostí trpělivě si lisovat do hlavy myšlenky a obrazy, které přinášejí nepopsatelnou radost a ještě větší žal, žiji mezi lidmi, kteří za balík slisovaných myšlenek jsou schopni položit i život. A teď všechno se to opakuje ve mně, třicet pět let mačkám zelený a červený knoflík mého presu, třicet pět let ale i piju džbány piva nikoliv pro pití, já mám hrůzu z opilců, já piju, abych napomáhal myšlení, abych se líp dostal do samotného srdce textů, protože to, co já čtu, to není ani pro zábavu, ani abych si ukrátil dlouhou chvíli, nebo dokonce abych líp usnul, já, který žiji v zemi, ve které patnáct generací umí číst a psát, já piju, abych ze čtení už nikdy nemohl spát, abych ze čtení dostal třasavku, protože já sdílím s Hegelem ten názor, že ušlechtilý člověk je málo šlechticem a zločinec málo vrahem. Kdybych já uměl psát, napsal bych knihu o větším štěstí a o větším neštěstí člověka. Knihami a z knih jsem se poučil, že nebesa nejsou vůbec humánní a člověk, kterému to myslí, tak také humánní není, ne že by nechtěl, ale že to odporuje správnému myšlení. Pod mými rukama a v mém hydraulickém lisu hynou vzácné knihy a já tomu proudu a průtočnosti nemohu zabránit. Nejsem víc než něžný řezník. Knihy mne naučily zálibě a radosti z pustošení, já miluji průtrže mračen a demoliční čety, postávám celé hodiny, abych viděl, jak pyrotechnici spřaženým pohybem, jako by pumpovali gigantické pneumatiky, vyhazují celé bloky domů, celou ulici, nemohu se do poslední chvíle vynadívat na tu první vteřinu, která nadvedne všechny cihly a kameny a trámy, aby pak nastala chvíle, kdy domy se sesouvají tiše jak šaty, jak zaoceánský parník po výbuchu kotlů rychle na mořské dno. Tak stojím pak v mračnu prachu a v hudbě praskotu a myslím na svoji práci v hlubokém sklepení, ve kterém stojí můj pres, u kterého pracuji třicet pět let ve světle žárovek, nade mnou slyším, jak dvorem se procházejí kroky a otvorem ve stropě mého sklepa jak z nebes se sypou rohy hojnosti, obsahy pytlů a beden a škatulí, které vysypávají do otvoru uprostřed dvora starý papír, zavadlé stonky z květinářství, papíry z velkoobchodů, propadlé programy a jízdenky a obaly z eskym a polárek, pocákané archy po malířích pokojů, hromady mokrého a krvavého papíru z Masen, ostré odřezky z fotografických ateliérů, obsahy košů z kanceláří i s cívkami

psacích strojů, kytice narozenin a jmenin, které už byly, někdy mi padne do sklepa do novin zabalená dlažební kostka, aby papír vážil víc, a omylem odložené kartonážní nože a nůžky, kladívka a pajsry na vytahování hřebíků, řeznické fašeráky a šálky se zaschlou černou kávou, někdy i zvadlá svatební kytice a svěží umělý pohřební věnec. A já to všechno třicet pět let lisuji v mém hydraulickém presu, třikrát týdně nákladáky odvážejí ty moje balíky na nádraží do vagónů a pak dál do papírny, aby tam dělníci přestříhli dráty a svalili moji práci do louhů a kyselin, ve kterých se rozpustí i žiletky, kterými si co chvíli pořežu ruce. Avšak tak jako v proudu kalné řeky, která protekla továrnami, se zableskne krásná rybka, tak v proudu starého papíru se zaleskne hřbet vzácné knížky, dívám se oslněn chvíli jinam a pak ji vylovím, otírám o zástěru, rozevřu a přivoním k textu a potom homérskou věštbou přečtu si první větu, na kterou si opřu oči, a pak teprve uložím knížku mezi ostatní krásné nálezy do bedničky vystlané svatými obrázky, které mi omylem vysypal někdo do sklepa i s modlitebními knížkami. To je potom moje mše, můj rituál, abych každou takovou knížku nejen si přečetl, ale po přečtení ji uložil do každého balíku, protože já každý balík musím vyčabakovat, musím mu dát můj charakter, můj podpis. To je moje trápení, aby každý balík byl jinačí, musím každý pracovní den být ve sklepech o dvě hodiny přesčas, musím přicházet do práce o hodinu dřív, musím pracovat někdy i v sobotu, abych spresoval tu nikdy nekončící horu starého papíru. Minulý měsíc mi přivezli a shodili do sklepa šest metrických centů reprodukcí slavných mistrů, šest metráků promočených Rembrandtů a Halsů a Monetů a Manetů a Klimtů a Cézannů a jiných těžkých frajerů evropské malby, a tak každý balík teď rámcuji bočními reprodukcemi a navečer, když balíky stojí před výtahem v řadě, nemohu se nasytit té krásy zdobené na bocích tu Noční hlídkou, tu Saskií, tu Snídaní v trávě, tu Domem oběšence, tu Guernikou. A já jediný na světě vím navíc, že v srdci každého balíku spočívá tu otevřený Faust, tu Don Carlos, tady obklopen hnusným papírem zakrvácených deklů leží Hyperion a tady uvnitř balíku z pytlů od cementu odpočívá Tak pravil Zarathustra. Tak jediný na světě já vím, ve kterém balíku jako v hrobce leží Goethe a Schiller a kde Hölderlin a kde Nietzsche. Tak jedině já sám sobě jsem v jistém smyslu současně umělcem i divákem, a proto jsem každý den zbědován a k smrti unaven a rozdrásán a šokován, a abych zmenšil a umenšil to ohromný vydávání se, piju džbánky piva za džbánem a cestou pro pivo k Husenským mám s dostatek času, abych mohl meditovat a snít o tom, jak bude vypadat můj další balík. Jen proto piju ta kvanta piva, abych viděl líp dopředu, protože já v každém balíku pochovávám vzácnou relikvii, otevřenou dětskou rakvičku, zasypanou zvadlejma květinami, třepením staniolu, andělskými vlasy, abych udělal příjemný pelíšek pro knihy, které se mi objevily překvapivě ve sklepech zrovna tak, jako jsem se v tomhle sklepech objevil já. Proto jsem pořád v prodlení s prací, proto starý papír se tyčí na dvoře až ke stropu zrovna tak, jako hora papíru v mém sklepech zasypaným otvorem ve stropě pokračuje až do stropu dvora. Proto můj vedoucí se někdy hákem probojuje starým papírem a otvorem volá na mne dolů s obličejem brunátným zlostí: Haňťo, kde jsi? Proboha nečum do knížek a dělej! Dvůr je zasypanej a ty si tam dole sníš a blbneš na kvadrát! A já se na úpatí hory papíru krčím jak Adam v křovi, s knížkou v prstech otevírám ustrašené oči do jiného světa, než jsem v něm právě byl, protože já když se začtu, tak jsem docela jinde, jsem v textu, sám se tomu dívím a musím provinile uznat, že jsem opravdu byl ve snu, v krásnějším světě, že jsem byl v samotném srdci pravdy. Každý den desetkrát žasnu, jak jsem se sám sobě tak mohl vzdálit. Tak odcizený a zcizený se navracím i z práce, tiše a v hluboké meditaci kráčím ulicemi, míjím tramvaje a auta a chodce v mračnu knih, které jsem dneska našel a nesu si je domů v aktovce, tak zasněný přecházím na zelenou, aniž bych o tom věděl, nevrážím do kandelábrů ani do lidí, jen kráčím a smrdím pivem a špinou, ale usmívám se, protože v aktovce si nesu knížky, od kterých večer očekávám, že se z nich něco sám o sobě dovím, co ještě nevím. Tak kráčím hlučnými ulicemi, nikdy ne na červenou, umím chodit v podvědomém nevědomí a v polospánku, v podprahové inspiraci, každý balík, který jsem slisoval tohoto dne, ve mně doznívá tichounce a tiše, a já mám hmatový pocit, že i já jsem slisovaný balík knížek, že i ve mně spočívá malý kontrolní plamínek karmy, ten malý kontrolní ohýnek plynové ledničky, maličké věčné světýlko, které denně dolívám olejem myšlenek, které jsem vyčetl při práci a proti své vůli z knih, které teď nesu v aktovce domů. Tak se vracím jako hořící dům, tak jako hořící chlív, světlo života vychází z ohně a oheň zase ze smrti dřeva, nepřátelský žal zůstal na dně popela já třicet pět let na hydraulickém lisu presuji starý papír, pět let mám do důchodu a ta moje mašina půjde se mnou, já ji neopustím, šetřím si, mám zvláštní spořitelní knížku a půjdeme do důchodu oba dva, protože já tu mašinu od podniku koupím, vezmu si ji domů, někam ji dám na zahradě mého strýce mezi stromy, a teprve potom, tam na zahradě, budu dělat jen jediný balík za den, ale to bude balík umocněný, balík tak jako socha, tak jako artefakt, do takového balíku potom dám všechny moje mladistvé iluze, všechno, co umím, co jsem se naučil za těch třicet pět let v práci a prací, tak to teprve v penzi budu dělat pod dojmem chvíle a inspirace, jediný balík denně z knih, kterých mám doma více než tři tuny, bude to balík, za který se nebudu muset stydět, bude to balík, který bude dopředu vysněn, vymeditován, a ještě navíc, když budu do koryta lisu klást knihy a starý papír, ještě při té práci, která bude tvořením v krásném, ještě do posledního tlaku nasypu konfety a flitr, každý den jeden slisovaný balík a za rok na zahradě jednu výstavu balíků, výstavu, při které každý návštěvník si bude moci sám, ale pod mým dohledem, sám vytvořit svůj balík, když deska lisu na zelený knoflík před sebou hme a obrovskou silou drtí a presuje starý papír zdobený knihami a květinami a takovými odpady, jaké si kdo přinese, takže citlivý divák může mít prožitek, jako by byl v mém hydraulickém lisu presován sám. Už sedím doma v přítmi, sedím na stoličce, hlava mi padá a dotýkám se nakonec mokřýma rtoma kolena a jedině tak si zdřímnu. Někdy spím v pozici Thonetovy židle takhle až do půlnoci, a když se probudím, zdvihnu hlavu a mám promáčenou nohavici na koleni od slin, jak jsem se do sebe zakutal a schouliil, tak jako koťátko v zimě, tak jako dřevo houpací židle, protože já si mohu dovolit ten luxus být opuštěn, i když já opuštěný nikdy nejsem, já jsem pouze sám, abych mohl žít v myšlenkami zalidněné samotě, protože já jsem tak trochu furiant nekonečna a věčnosti a Nekonečno a Věčnost mají asi zálibu v takových lidech, jako jsem já.

II

Třicet pět let lisuji starej papír a za tu dobu mi sběrači hodili do sklepa tolik krásných knih, že kdybych měl tři stodoly, tak by byly plný. Když skončila ta druhá světová válka, někdo mi vysypal k mému hydraulickému lisu košík knih, a

když jsem se uklidnil a otevřel jeden z těch bibeletů, vidím rázítka Královské pruské knihovny, a když den nato od stropu do sklepa se sypaly ty v kůži vázané knihy a vzduch se třpytil zlatýma ořízkama a nápisy, vyběhl jsem nahoru a tam stáli dva kluci a já jsem z nich vyzul, že někde u Nového Strašecí stojí stodola a tam v slámě je tolik knih, až přecházejí oči. Tak jsem šel za vojenským knihovníkem a vydali jsme se do Strašecí a tam v polích jsme našli ne jednu, ale tři plné stodoly Královské pruské knihovny, a tak když jsme se pokochali, vyjednali jsme, že pak vojenská auta jedno za druhým celý týden svázela do Prahy do křídla ministerstva zahraničí ty knihy, aby až se doba uklidní, aby se knihovna vrátila zase tam, odkud byla přivezena, ale někdo ten bezpečný úkryt prozradil a Královská pruská knihovna byla prohlášena za válečnou kořist, a tak zase nákladní auta vozila knihy vázané v kůži a se zlatýma ořízkama a nápisy na nádraží a tam se ty knihy nakládaly do otevřených vagónů a přelo, celý týden lilo, a když poslední nákladní auto přivezlo poslední knihy, vlak se rozejel do ljavce a z otevřených vagónů kapala zlatá voda smíšená se sazemi a tiskařskou černí, a já jsem stál opřen o granik a žasnul jsem, čeho jsem svědkem, když poslední vagón zmizel do deštivého dne, déšť se mi mísil ve tváři se slzami, a když jsem vyšel z nádraží a viděl jsem policistu v uniformě, zkrřížil jsem ruce a docela upřímně jsem ho prosil, aby mi nasadil pouta, železka, bižutérii, jak se říká v Libni, aby mně předvedl, že jsem spáchal zločin, že hlásím zločin proti lidskosti. A když mne předvedl, nakonec se mi na komisařství nejen vysmáli, ale hrozili, že mne dají zavřít. A o několik let později jsem si už začal zvykat, nakládal jsem celý knihovny ze zámků a měšťanských domů, krásné, do kůže a safiánu vázané knihy, nakládal jsem jich plné vagóny, a když vagónů bylo třicet, celý vlak odvázel v kastlácích ty knihy do Švýcar a do Rakous, kilogram krásných knih za jednu tuzexovou korunu, a nikdo se nad tím nepozastavil a nikdo nad tím neplakal, ani já jsem neuronil slzu, jen jsem stál, usmíval jsem se a díval se na poslední vagón vlaku, který odvázel překrásné knihovny do Švýcar a do Rakous, za jednu tuzexovou korunu kilogram. Tenkrát už jsem v sobě našel sílu, abych se dovedl chladně dívat na neštěstí, abych dovedl tlumit svoje dojetí, tenkrát jsem začínal chápat, jak krásný je pohled na zpusošení a neštěstí, nakládal jsem další vagóny, a další vlaky odjížděly z nádraží směrem na západ, za tuzexovou korunu jeden kilogram, díval jsem se a díval na červenou lucernu na háku posledního vagónu, opřen o stožár jsem stál jako Leonardo da Vinci, který taky opřený o sloup stál a díval se, jak francouzští vojáci si z jeho jezdecké sochy udělali terč a kousek po kousku rozstřelovali koně i jezdce, a Leonardo tenkrát tak jako já stál a díval se pozorně a s uspokojením, čeho hrozného je svědkem, protože Leonardo už tehdy věděl, že nebesa nejsou humánní, a člověk, který se zabývá myšlením, tak není humánní taky. Ten čas mi přišla zpráva, že umírá moje maminka, přijel jsem domů na kole, a že jsem měl žízeň, seběhl jsem do sklepa a vzal z chladné země studený krajáč kyselého mléka, oběma rukama jsem držel ten kamenný hrnec a lačně jsem pil a pil, a najednou vidím, jak proti mým očím plují na hladině dvě oči, ale žízeň byla větší, a tak jsem pil dál a ty dvě oči se objevily u mých očí tak nebezpečně blízko jako světla lokomotivy vjíždějící do tunelu za noci, a pak ty oči zmizely a já jsem měl plná ústa něčeho živého a za nožku jsem vytáhl z úst cukající se žabu, odnesl jsem ji na zahrádku a pak jsem se vrátil, abych dopil to mléko docela klidně, jako Leonardo da Vinci. Když mi maminka umřela, plakal jsem tak nějak dovnitř, ale neuronil jsem ani slzu. Když jsem vyšel z krematoria, viděl jsem, jak kouř z komína stoupá k nebi, moje maminka krásně stoupala na nebesa, a já, který jsem pracoval ve sklepe sběrný starého papíru už deset let, sestoupil jsem i do sklepa krematoria, představil jsem se, že to samé dělám s knihama i já, a pak jsem čekal, a když obřad skončil, viděl jsem, že současně se spálily čtyři mrtvoly a moje maminka byla ve třetím fochu, díval jsem se bez pohnutí na poslední věci člověka a viděl jsem, jak zřízenec vybíral kosti a potom je mlel na ručním mlýnku, na ručním mlýnku sešrotoval i moji maminku a pak teprve uložil poslední tělesné zbytky maminky do plechovky a já jsem jen stál a zíral přesně tak, jako když se vzdaloval vlak vezoucí překrásné knihovny do Švýcar a Rakouska, kilogram za jednu tuzexovou korunu. Myslíl jsem pouze na útržky veršů Sandburga, že z člověka nakonec zbude troška fosforu, která by stačila na krabičku sirek, a ne víc železa než tolik, že by se ukovala skoba, na které by se oběsil dospělý člověk. Za měsíc, když jsem proti podpisu obdržel umu s popelem maminky, přinesl jsem ji strýci, a když jsem s umou vstupoval na tu jeho zahradu a pak do hradla, zvolal strýc: Sestřičko, jak se mi to vrací! A já jsem mu dal tu umu a strýc, když ji potěžkal, prohlásil, že jeho sestry je nějak málo, když zaživa vážila sedumdesát pět kilogramů, a sedl a pak vypočítal, když umu zvažil, že by maminky mělo být o pět dekagramů víc. A postavil umu na almaru a jednou v létě, když okopával kedlubny, tak strýc si vzpomněl na svoji sestru, moji maminku, že hrozně ráda kedlubny, a tak vzal umu a otevřel ji nožem na konzervy a maminciným popelem posypal záhon kedluben, které jsme později snědli. Tenkrát, když jsem na svém hydraulickém lisu presoval krásné knihy, když lis zacinkal v poslední fázi a drtil knihy silou dvaceti atmosfér, slyšel jsem drcení lidských kostí, jako bych na ručním mlýnku šrotoval lebky a kosti v lisu drcených klasiků, jako bych presoval věty talmudu: Jsme jako olivy, teprve když jsme drceni, vydáváme ze sebe to nejlepší. Pak teprve provlíkám dráty a utahovákem spoutávám balík v té stresové situaci, abych pak stisknul červený návratný knoflík, presované knihy se pokoušejí přetřhnout dráty, ale ocelové pouto je pevnější, vidím napjatá prsa poutového siláka, a ještě víc vzduchu do plic a řetěz praská, ale balík je v pevném objetí drátů, všechno v něm tichne jak v umě a já pak pokorný balík odvážím k ostatním, natáčím stěny tak, aby reprodukce byly čelem k mým očím. Tento týden jsem na začal stovku reprodukcí Rembrandta van Rijn, sto těch samých portrétů starého umělce s houbovitou tváří, podobizny člověka, který uměním i opilstvím došel až na samý práh věčnosti a vidí, jak klika dveří se pohybuje a kdosi neznámý ji otevírá už z druhé strany posledních dveří. Začínám mít už ten samý obličej zpuchřelého lístkového těsta, už se můj obličej podobá oprýskané pomočené zdi, už se začínám taky tak přihloupale usmívat a začínám se dívat na svět z druhé strany lidských událostí a věcí. Tak každý balík dneska je rámován portrétem starého pána Rembrandta van Rijn a já nakládám do koryta starý papír a pak otevřené knihy, dneska jsem si poprvé všimnul, že už ani nevnímám, že nakládám a presuju myšky, celá hnízda myších rodin, když hodím do lisu slepé myšky, jejich maminka skočí za nimi a neodeběhne od nich, a tak sdílí osud starého papíru a klasických knih. Nikdo by nevěřil, co je v takovém sklepe myší, snad dvě stě, snad pět set, většina těch zvířátek, která se chtějí kamarádit, se narodila poloslepá, ale všechny ty myšky mají se mnou společně to, že se živějí literami, nejraději si pochutnávají na Goethovi a Schillerovi svázaných v safiánu. A tak můj sklep je pořád plný mrkání a hryzáni knih, ve

volném čase jsou myšky skotačivé jako koťata, lezou mi po obrubě koryta a po horizontální hříděli, akorát když stěna koryta na zelený knoflík hrne osudově všechen papír i s myškama do stresové situace, když pištění myšek slábne, to myšky v mém sklepeš najednou zvažní, postaví se na zadní, panáčkují a naslouchají, co to je za zvuky, ale protože ztrácejí ty myšky paměť v tu chvíli, kdy přítomnost minula, pokračují pak dál ve svých hrách a dál chroupají texty knížek, čím starších, tím víc jim chutná ten starý papír, tak jako dobře uleželý sýr, tak jako dobře skladovaná vína. Jsem už tak propojen svým životem s těmi myškami, že i když navečer stříkám celou hromadu papíru z hadice, stříkám důkladně, takže každý den jsou myši zmáčené, jako bych celý sklep na chvíli ponořil do bazénu, přesto i když je stříkám a proud vody je sráží, pořád mají dobrou náladu, a dokonce na tu koupel čekají, protože pak se celé hodiny vylizují a zahřívají ve svých papírových skrýších. Já někdy ztratím kontrolu nad myškama, jdu v hluboké meditaci pro pivo, sním u výčepního pultu, a když v zadumání rozepnu kabát, abych zaplatil, vyskočí na pult pod pípy myška, někdy z mých nohavic vyběhnou myšky dvě a kelnerky mohou zešílet, vystupují na židli a zacpávají si uši a křičí do stropu jako pomatené. A já se usmívám a jenom mávnu vlažnou dlaní a odcházím plný představ, jak bude vypadat můj příští balík. Tak třicet pět let ženu do stresových situací každý balík, odškrťávám si každý rok a každý měsíc a v měsíci každý den, až půjdeme oba do penze, můj pres a já, každý den navečer si nosím domů v aktovce knihy a můj byt ve druhém patře v Holešovicích je naplněn jen a jen knihami, plný sklep a kůlna už nestačila, moje kuchyň je plná, špajska a záchod taky, jen cesty k oknu a sporáku jsou volné, na záchodě je jen tolik prostoru, abych si mohl usednout, nad klozetovou mísou ve výši metr padesát už jsou trámy a fošny a na nich až ke stropu se tyčí knihy, pět metrů knih, stačí jediný pohyb neopatrného posazení se, neopatrný vztyk stačí, abych zavadil o nosný trám, a sletí na mne půl tuny knížek a rozdrťí mne se spuštěným kalhotama. Ale i tady už nelze přidat ani jedinou knížku, a tak v pokoji jsem nad dvěma postelema jsoucimi těsně u sebe dal postavit trámy a nosné fošny, a tak jsem vytvořil baldachýn a postelová nebesa, na kterých do stropu jsou vyrovnány knihy, dvě tuny knih jsem za těch třicet pět let nanosil nebo ze spaní zakřičím a hodím sebou, v hrůze naslouchám, jak se knihy sesouvají, že stačí jen lehký dotyk kolena, třeba jen výkřik a jako lavina se na mne všechno z nebes zřítí, roh hojnosti plný vzácných knih se na mne vysype a rozplácne mne jako veš, někdy si myslívám, že ty knihy proti mně kují pikle, a tak jako já každý den slisuju stovku nevinných myší, tak knihy nade mnou chystají spravedlivou odměnu pro mne, protože každé protivenství se rádo vrací. Ležím na zádech rozhozený pod baldachýnem kilometrů textů a přiovil bojím se myslet na jisté události, na hrozně nepříjemné skutečnosti. Někdy se mi objeví náš hajný, kterak chytil do obráceného futra rukávu pod trámem fořtovny kunu, a místo aby ji spravedlivě zabil za to, že sežrala kuřata, tak hajný vzal hřebík a vrazil ho zvířátku do hlavy a pustil ji a kuna naříkala a běhala tak dlouho dvorem, až umřela. Jindy mi přijde na mysl, jak za rok od té události syn hajného byl zabit do hlavy probíjejícím proudem při obsluze míchačky, včera se mi objevila zničehonic pod baldachýnem postava myslivce, který když u nás překvapil ježka stočeného do klubička, zašpičatil kůl, a že rána z pušky by přišla draho, vrazil ten špičatý kůl ježkovi do břicha, a tak likvidoval každého ježka do té doby, až ulehl s rakovinou v játrech a zvolna za všechny ježky umíral tři měsíce, stočený do klubička, s nádorem v břiše a hrůzou v mozku, až umřel... Takových myšlenek se teď lékám, když naslouchám, jak knihy nade mnou snují pomstu a ohrožují můj duševní klid natolik, že raději spím vsedě na stoličce u okna, docela zděšen tou představou, jak zřícené knihy mě napřed rozmáznou v posteli a pak prorazí podlahou do prvního patra a pak do přizemí a nakonec do sklepa tak jako zdviž. A já pak shledávám, jak můj osud je propojen, jak v práci otvorem ve stropě sklepa na mne padají a hrnou se nejen knihy, ale i lahve a kalamáře a sešíváčky zrovna tak, jako každý večer mi vyhrožují knihy nade mnou, že mne svým pádem zabijí, v nejlepším případě těžce zraní. Tak já bydlím, Damoklův meč, který jsem si přivázal ke stropu záchodu a ložnice sám, mne nutí, abych tak jako v práci, tak i doma chodil se džbánem pro pivo, jako na ochranu proti krásnému neštěstí. Jednou týdně chodím za strýcem, abych v jeho veliké zahradě si našel místo pro ten můj lis, až půjdeme do penze. Ten nápad, abych si šetřil a do penze koupil svůj hydraulický lis, na ten nápad jsem nepřišel já. Na to přišel můj strýc, který čtyřicet let dělal práci na dráze, spouštěl a vytahoval šraňky a na hradle pak stavěl výměny, čtyřicet let pracoval jako hradlař a čtyřicet let tak jako já se na nic jiného netěšil, než že půjde do práce, tak v penzi nemohl bez hradla žít, a tak si ve sběru koupil starý hradlo ze zrušené stanice v pohraničí, odvezl si je na svou zahradu a postavil si boudu a do ní dal to samé hradlo, v jakém sloužil, a že měl kamarády strojvedoucí, taky na penzi, tak koupili ze šrotu maličkou lokomotivu, kterou na hutích tahali muldy a pajvanky, lokomotivku značky Ohrenstein a Koppel, koupili ze šrotu i kolejničky a tři pajvanky, a ve staré zahradě mezi stromy vinuli koleje a každou sobotu a neděli zatopili v lokomotivě a pak jezdili s tou mašinou značky Ohrenstein a Koppel a vozili odpoledne děti a potom k večeru pili pivo a zpívali a vozili se sami přiovil v pajvankách anebo stáli všichni na lokomotivě, vypadala ta lokomotiva s nimi jako socha říčního boha Nilu, ležící figura nahého krasavce posázená figurkami... Tak někdy jsem šel za strýcem a hledal jsem místo, kam bych postavil i já ten svůj pres. A zatím se už stmívalo a mašinka už se světly se drala do zataček mezi starými jabloněmi a hrušněmi, můj strýc seděl v hradle a přehazoval výhybky, viděl jsem ho, jak je nadšený, a jako mašinka Ohrenstein a Koppel je můj strýc taky pod parou, semtam se zabyštl tuplák z aluminiového plechu a já jsem se procházel křikem a jásotem dětí a penzistů a nikdo mne nepozval, abych šel dál, a nikdo se mne nezeptal, zdali mám chuť se napít, tak všichni byli zcizeni do svých her, které nebyly ničím jiným než pokračováním práce, kterou měli celý život rádi, a já jsem tak krácel, jako Kain jsem si nesl svoje znamení na čele, tak za hodinku jsem se vytrácel, otáčel jsem se, zdali mě nikdo nevolá, abych šel dál, ale nikdo mě nepozval, když jsem vyšel z vrat, znovu jsem se otočil a ve světle luceren a rozsvíceného hradla jsem viděl pobíhající siluety penzistů a dětí, slyšel jsem pískot mašinky a pak zase hrkot pajvanků po kolejích do pomačkané elipsy, jako by orchestrion hrál tu samou písničku, písničku tak krásnou, že nikdo nechtěl až do smrti slyšet jinou než právě tu. A přece tam ve vratech jsem viděl, ač mne nikdo z dálky nemohl vidět, že můj strýc mě vidí, že mne viděl pořád, když jsem se motal mezi stromy, zdvihl ruku z páky hradla a třepal tak divně prstama na mne, jen tak prstama onduloval vzduch a já jsem mu ze tmy taky tak nazpátek mával, jako bychom si mávali z vlaků rozjíždějících se

do protisměrů. Když jsem došel na okraj Prahy, koupil jsem si párek, a když jsem ten párek jedl, polekal jsem se, protože jsem nemusel ani zdvihat ten párek k ústům, jen jsem naklonil bradu a párek se dotkl mých horkých rtů, a když jsem párek držel u pasu, díval jsem se polekán dolů a uviděl jsem, že půlka párku se dotýká skoro mých bot. A když jsem vzal párek do obou rukou, zjistil jsem, že ten párek je normální, že tedy já jsem se tak nějak za posledních deset let srazil, zmenšil. A když jsem se vrátil domů, odstavil jsem v kuchyni stovky knih od futra dveří do pokoje a tam jsem našel znamení inkoustovou tužkou a čáry s datem, kolik jsem k řečenému dni měřil. Vzal jsem knihu, přistoupil zády k futru dveří, shora jsem přitiskl knihu na temeno hlavy, pak jsem se na místě otočil, udělal čárku a už pouhým okem jsem viděl, že jsem se za těch osm let, kdy jsem se naposledy měřil, srazil o devět centimetrů. Pohlédl jsem vzhůru na baldachýn z knih nad mojí postelí a usoudil jsem, že jsem se nahrbil tím, že pořád jako bych nesl na zádech ta dvoutunová nebesa z knížek a knih.

III

Třicet pět let jsem presoval starý papír, a kdybych měl znovu zvolit, tak bych zase nechtěl dělat nic jiného než to, co jsem dělal těch třicet pět let. A přece jednou za čtvrt roku to moje zaměstnání dostalo opačné znamínko, najednou mi ten sklep zošklivěl, připomínky a nářek a nadávky mého šéfa nějakým zesilovačem mi hulákaly do uší a v hlavě tak, že to moje sklepení mi začalo páchnout jako peklo, ten starý papír vršící se ode dna sklepa až do stropu dvora, ten promáčený a zatuchlý papír začal kvasit, že hnůj proti tlejícímu papíru voněl, taková bařina rozkládající se na dně mého podzemí tlela a bublinky stoupaly vzhůru jak bludičky z tlejícího pařezu v hnusné tůni a bahně. A já jsem musel na vzduch, musel jsem utéci od hydraulického lisu, ale já jsem nešel na čerstvý vzduch, já jsem už nesnášel čistý vzduch, zalykal jsem se venku a kuckal a krchlal, jako bych šlukoval havanský doutník. A zatímco šéf křičel a lomil rukama a hrozil mi, já jsem vyšel ze svého sklepa a kráčel nazdařbůh do jiných sklepení a jiných podzemí. Nejraději jsem chodil za klukama do sklepa s ústředním topením, kde byli prací přivázaní jako psi u boudy univerzitně vzdělaní lidé, kteří při své práci psali historii svého věku, takové sociologické průzkumy, tady ve sklepích jsem se dozvěděl, jak čtvrtý stav se vylidnil, jak dělníci zesopda šli do nadstavby a zase univerzitně vzdělaní pracují jako dělníci: Nejraději jsem ale kamarádil s kanálpucrama, dva akademici tam pracovali a přitom psali knihu o kloakách a kanálech, které procházejí a křižují se pod celou Prahou, tady jsem se dozvěděl, že docela jinačí fekálie přitékají do čistících stanic v Podbabě v neděli a jinačí v pondělí, každý všední den má svou charakteristiku, a tak lze sestavit grafikon průtočnosti fekálií, podle příkonu prezervativů lze zjistit zpětně, ve kterých pražských čtvrtích se souloží víc a ve kterých méně, mne ale nejvíc dojmula akademická zpráva o tom, jak krysy a potkani vedli zrovna tak totální válku jako lidé, že ta jedna válka už skončila úplným vítězstvím krys, které se ale okamžitě rozdělily na dvě skupiny, na dva krysí klany, na dvě organizované krysí společnosti, a právě teď pod Prahou ve všech kanálech, ve všech kloakách zuří boj na život a na smrt, velká krysí válka o to, kdo bude vítězem a kdo tedy bude mít právo nad všemi odpadky a fekáliemi, které spádovými kanály stékají do Podbabě; dověděl jsem se od těch univerzitně vzdělaných kanálpucrů, že ale jakmile tahle válka skončí, tak vítězná moc se opět dialekticky rozštěpí na dva tábory, tak jako se štěpí plyny a kovy a všechno živé na světě, aby bojem se znovu uvedl život do pohybu a pak touhou po vyrovnání protikladů byla z minuty do minuty získávána rovnováha, takže svět ve svém celku ani jednu vteřinu nekulhá. A tak jsem viděl, jak přesný je verš Rimbaudův, že duchovní boj je strašlivý jako kterákoliv válka, domyslel jsem krutou větu Kristovu, já jsem nepřinesl pokoj, ale meč. A vždycky jsem se těmi návštěvami ve sklepeních a kanálech a kloakách a čistících stanicích v Podbabě zklidnil, a protože jsem byl proti své vůli vzdělán, trnul jsem a žasnul nad Hegelem, který mě učil, že jediné, z čeho lze mít na světě hrůzu, je to, co zápenatělo, hrůzu ze stnulých umírajících forem, že jediné, z čeho lze mít radost, je to, když nejen jednotlivec, ale i lidská společnost se dovede bojem zmladit, vybojovat si novými formami právo na nový život. Když jsem se vracel pražskými ulicemi nazpátek do svého podzemí, měl jsem rentgenické oči a viděl jsem průhledným chodníkem, jak v kanálech a kloakách generální štáby krys se dorozumívají se svými bojujícími vojsky, jak bezdrátovými vysílačkami velitelé dávají příkazy, na které frontě je třeba zesílit boje, a tak jsem kráčel a pod mýma botama řinčely ostré zoubky krys, kráčel jsem a myslel na melancholii věčné stavby světa, brouzдал jsem se kloakami a přitom uslzenýma očima jsem se díval vzhůru, abych najednou uviděl to, co jsem nikdy neviděl, čeho jsem si nikdy nevšimnul, že na fasádách a průčelích činžáků a veřejných budov, kam jsem se podíval až k okapovým rourám, všude jsem viděl to, do čeho se promítal a po čem toužil Hegel a Goethe, to Řecko v nás, to krásné helénství jako vzor a cíl, viděl jsem sloupový řád dórský, triglyfy a okapní řecké lišty, viděl jsem věncové římsy a sloupové řady íonské s dríky a voluty, korintský sloupový řád s listovou vlnovkou, viděl jsem chrámové předsíně, karyatidy a řecké balustrády až na samé střeše činžáků, v jejichž stínu jsem kráčel, a přitom jsem shledal, že to samé Řecko je i na pražských perifériích, na průčelích obyčejných činžovních domů, které na portálech dveří a kolem oken jsou zdobeny nahými ženami a nahatými mužskými a květinami a ratolestmi cizokrajné flóry. Tak jsem kráčel a vzpomněl jsem si, jak univerzitně vzdělaný topič mi řekl, že východní Evropa nezačíná za Poříčskou branou, ale až tam, kde končí staré rakouské empirové nádraží, tam někde v Haliči, kam až došel řecký tympanon, a že Praha je tak plná řeckého ducha nejen na fasádách pražských činžáků, ale i v hlavách obyvatel jediné proto, že klasická gymnázia a humanistické univerzity umazaly Řeckem a Římem milióny českých hlav. A zatímco v kloakách a kanálech hlavního města Prahy dva krysí klany se vytěsňují zdánlivě nesmyslnou válkou, ve sklepích pracují svržení andělé, univerzitně vzdělaní muži, kteří prohráli svou bitvu, kterou nikdy nevedli, a přesto pracují dál na přesnějším obraze světa. A tak jsem se vrátil do svého podzemí, a když jsem viděl ty moje myšky, jak hopsají a skotačí a jdou mi vstříc, vzpomenu jsem si na dno výtahu, že tam je dekl, který uzavírá kanál. Po žebříku jsem sestoupil na dno šachty, a když jsem si dodal odvahy, odtrhl jsem dekl, poklekl a naslouchal, jak šplouchají a šumí tam odpadové vody, slyšel jsem spádem tleskání splachovacích záchodů, naslouchal jsem melodickému výtoku umyvadel a vypouštění mýdlových vod z vany, jako bych naslouchal miniaturnímu příboji mořských vln a slaných vod, avšak když jsem zaostřil sluch, docela jasně nad všemi vodami se ozýval křik bojujících krys, hryzáni do masa, nářek a jásot, pleskot a šplouchání bojujících krysích těl, zvuky, které

přicházely z neurčitých dálek, ale já jsem věděl, že na kterékoliv periférii, když odtrhnu dekl nebo mříž a sestoupím dolů, všude a všude se teď bojuje ten poslední krysí boj, ta zdánlivě poslední krysí válka, která skončí velikým jásosem, který bude trvat tak dlouho, než se najde důvod k tomu, aby všechno začalo znovu. Zavřel jsem dekl, a když jsem pak stál u svého presu, byl jsem obohacen o další poznání, že pod mýma nohama probíhá ve všech kanálech krutá bitva, takže i krysí nebesa nejsou humánní, takže humánní nemohu být ani já, který třicet pět let balím starý papír a tak nějak, se krysám podobám, třicet pět let žiju jen ve sklepích, nerad se koupám, i když koupelnu máme hned za šéfovou kancelář. Já kdybych se vykoupal, tak z toho hned onemocním, já musím na hygienu opatrně a zvolna, protože pracuji jen holýma rukama, tak navečír si umeju ruce, to já znám, kdybych si umýval ruce několikrát za den, tak mi rozpraskají dlaně, ale někdy mě posedne touha po řeckém ideálu krásna, umeju si jednu nohu a někdy i krk, jiný týden si pak umejvám druhou nohu a jednu paži, ale když přijdou velké křesťanské svátky, tak si umejvám i hrud' a nohy, ale to už napřed vím a beru si harbum, protože dostanu sennou rýmu, i když venku padá sníh, a to já znám. Tak teď presuju na tom mém hydraulickém lisu starý papír, do srdce každého balíku vkládám otevřenou knihu klasického filozofa, tak nějak jsem se zklidnil procházkou dopolední Prahou, vyčistil jsem si mysl skutečností, že nejen já, ale i tisíce mi podobných lidí pracují v podzemí Praze, ve sklepeních a sklepích, a hlavou jim protékají živé a živoucí a živící myšlenky, tak nějak jsem se uklidnil, že se mi pracuje lehčeji než včera, dokonce pracuji mechanicky a přitom se mohu vrátit nazpátek až do lůna času, kdy jsem byl mlád, kdy každou sobotu jsem si žehlil kalhoty a krémoval boty i na podrážce, protože kdo je mladý, tak miluje čistotu a obraz sám o sobě, obraz, který je schopen, aby byl vylepšen, žehličkou plnou řěavého uhlí otáčím vzduchem, až létají jiskry, na prkno pak kladu kalhoty, abych nejdřív sežehlil vytlačené puky, a pak teprve natahuji kalhoty a rovnám puky a přes kalhoty dávám mokré plátno, na které jsem naprskal rozstříkem vodu, které jsem si vzal plná ústa, pak pečlivě žehlím hlavně pravou nohavici, která vždycky byla trochu odřená od toho, jak jsem se při kuželkách, když jsem hodil kouli, vždycky dotknul kolenem udusané hlíny kuželníku, vždy jsem byl vzrušený, když jsem opatrně stahoval horké a kouřící se plátno, zdali puk na kalhotách bude přesný? A pak jsem si teprve natáhl kalhoty, tak jako každou sobotu, teď vycházím na, náves, vždycky než jsem došel ke kládám před Dolní hospodu, musel jsem se otočit, otáčím se a tak jako vždycky vidím, že moje maminka se za mnou dívá, zdali mám všechno v pořádku a zda mi to sluší. Je večer, jsem u taneční zábavy, ta, na kterou jsem čekal, přichází, je to Mančinka a za ní vlají fáboři a pentle vpletené do vlasů, hudba hraje a já tančím jen a jen s Mančinkou a tančíme a svět se otáčí kolem mne jak kolotoč a já posunutým okem hledám místo mezi tanečníky, abych tam s Mančinkou vletěl v rytmu polky, vidím, jak kolem mne a Mančinky se táhnou napjaté fáboři a pentle, jak vír tance je vznáší a unáší, že jsou skoro ve vodorovné poloze, když musím tanec zpomalit, tak pentle klesají zvolna, ale já tančím opět plnými kružnicemi a vidím, jak fáboři a pentle opět stoupají, sem tam se dotknou mé ruky, mých prstů, které drží ručku Mančinky, která se navíc pevně drží bílého vyšívaneho kapesníčku, poprvé jsem řekl Mančince, že ji mám rád, a Mančinka mi šeptá, že ona mě má ráda už ze školy, a tak se ke mně přitiskla a tak se ke mně vine, a tak jsme si najednou blížící jako nikdy předtím, a pak mne Mančinka poprosila, abych při dámské volence byl ten její první tanečník, a já jsem vykřikl Ano!, a sotva začala dámská volenka, tak Mančinka zbledla a poprosila mne, že si jen odskočím, na maličkou jen chvíli, a když se vrátila, měla studené ruce a tančili jsme dál, já jsem ji roztočil, aby všichni viděli, jak dovedu tančit, jak nám to s Mančinkou sluší, jaký jsme pár k pohledání, a když polka dosáhla až k závratí a fáboři a pentle Mančinky se zvedly a vlály vzduchem zrovna tak jako její slámový cop, najednou jsem viděl, jak tanečníci přestávají tančit, jak s odporem odstupují od nás, jak nakonec nikdo jiný netančí než já a Mančinka a všichni ostatní tanečníci dělají kolo, ale ne kolo obdivu, ale kolo, do kterého je odstředivou silou vystřelilo něco hrozného, na co jsem nepřišel včas ani já, ani Mančinka, až její maminka přiskočila a vzala Mančinku za ruku a se zděšením a hrůzou vybíhá z tanečního sálu na Dolní hospodě, aby už nikdy nepřišla, abych já nikdy Mančinku neviděl, až za pár let, protože Mančince od té doby začali říkat Posraná Manča, protože Mančinka, tak jak byla rozrušená z té dámské volenky, Mančinka dojatá tím, že jsem jí řekl, že ji mám rád, odběhla si na vesnický hospodský záchod s pyramidou fekálií skoro až po samý otvor v prkně, namočila si ty svoje fáboři a pentle do obsahu té venkovské latríny a zase ze tmy přiběhla do rozsvíceného sálu, aby odstředivý pohyb jejích pentlí a fáborů postříkal a opleskal tanečníky, všechny tanečníky, kteří přišli na dosah fáborů a pentlí... Presuji starý papír a zelený knoflík je pohyb stěny vpřed a červený knoflík je pohyb nazpátek, tak moje mašina vykonává základní pohyb světa, tak jako měchy helikónky, tak jako kružnice, která ať z kteréhokoliv místa vyšla, tam musí skončit. Mančinka, aniž by mohla podržeti svoji slávu, musela nésti jen svoji hanbu, za kterou nemohla, protože to, co se jí stalo, bylo lidské, příliš lidské. Goethe by to odpustil Ulrice von Lewetzow, Schelling jistě svoji Karolíně, jediný Leibniz by tu událost s fáboři a pentlemi sotva odpustil své královské milence Charlottě Žofii zrovna tak jako citlivý Hölderlin pani Gontardové... Když jsem za pět let vyhledal Mančinku, odstěhovala se celá rodina až někam na Moravu kvůli těm fáborům a pentlím, poprosil jsem ji, aby mi to všechno odpustila, protože já jsem se cítil vinen vším, cokoliv se kde stalo, o čemkoliv jsem kdy v novinách četl, vším jsem se cítil vinen já; tak Mančinka mi to odpustila a já jsem ji pozval na výlet, vyhrál jsem v třídní loterii pět tisíc korun, a že jsem neměl peníze rád, tak jsem je chtěl rychle sprovodit ze světa, abych neměl trápení se spořitelní knížkou. A tak jsme s Mančinkou jeli na hory, na Zlaté návrší, do hotelu Renner, drahého hotelu, abych byl dřív bez starosti a bez peněz, všichni mužští mi záviděli Mančinku, všichni se každý večer předháněli, aby mi ji přebrali, nejvíc po Mančince bažil sám pan továrník Jína, a já jsem byl šťastný, protože peníze jsem utrácel, nač jsme si s Mančinkou vzpomněli, všechno jsme měli, a Mančinka každý den jezdila na lyžích a slunce svítilo, byl pozdní únor, tak byla opálená a jezdila tak jako ostatní na třpytících se stránkách jen tak v halence bez rukávů a s velkým výstřihem, a pořád kolem ní páni, zatímco já jsem seděl a popíjel koňak, ale před polednem všichni páni už seděli na terasce před hotelem, opalovali se v křeslech a lehátkách, padesát lehátek a židlí v jedné řadě u třiceti stolečků, na kterých se odkládaly posilující likéry a aperitivy, zatímco Mančinka vždycky lyžovala až do poslední chvíle, kdy přijela do hotelu k obědu. A tak poslední, předposlední den, den pátý, když už mi zbylo jen pět set korun, sedím v řadě ostatních hotelových hostů, vidím, jak Mančinka přijíždí, opálená a krásná, z úbočí Zlatého návrší, sedím

s panem továrníkem Jínou a ťukáme si sklenkou, že jsem utratil čtyři tisíce za pět dní, továrník Jína si myslel, že jsem továrník taky, a vidím, jak Mančinka zmizela za borovicemi a zakrslými smrčky, ale pak se objevila a rychlými pohyby přijela až k hotelu, a jako vždycky jela kolem hotelových hostů, ale že dnes bylo tak krásně, tak zářilo slunce, všechna křesla, všechna lehátka byla obsazena, že z hotelu museli podomci vynést další židle, a moje Mančinka jela, defilovala jako každý den kolem těch řad opalujících se hostů, a opravdu, měl pravdu pan továrník Jína, že Mančinka je dneska k zulíbání, ale jak Mančinka projela kolem prvních ctitelů slunce, viděl jsem, jak ženské se za ní otáčejí a pak se smějí do dlaní, a čím víc se blížila ke mně, tím víc jsem viděl, jak za Mančinkou se ženské dusí smíchy, zatímco mužští padají nazpátek, jak si dávají noviny na tvář, jak předstírají raději, že omdleli nebo že se sluní pod zavřenými víčky, a tak Mančinka dojíždí až ke mně, mívá mě a já vidím, jak na jedné lyži, za jejími botami, leží ohromné lejno, tak veliké lejno jako těžítka, jak o tom napsal krásnou báseň Jaroslav Vrchlický, a já jsem najednou věděl, že to je druhá kapitola ze života mé Mančinky, které je souzeno, aby podržela svoji hanu, aniž by znala svoji slávu. A když se podíval pan továrník Jína na to, co Mančinka jako potřebu udělala na zadní část lyže tam někde za zakrslou borovicí na úpatí Zlatého návrší, pan továrník Jína omdlel, docela zchromený byl ještě i odpoledne, zatímco Mančince prokvetl ruměncem celou tvář až do vlasů ... Nebesa nejsou humánní a člověk, kterému to myslí, tak také humánní ani nemůže být, presuji balík za balíkem, do srdce každého kladu otevřenou knihu s nejhezčím textem, presuji na lisu a v myšlenkách jsem u Mančinky, se kterou jsme ten večer utratili všechny peníze v šampaňském, ale ani koňak nestačil naší touze, aby Mančinka tu chvíli, kdy defilovala s vlastním lejnem před společností, aby Mančinka se stala obrazem, který sám sobě ujel. Avšak z hotelu Renner druhý den ráno, když celý zbytek noci jsem ji prosil, aby mi to, co se stalo, odpustila, neodpustila a odejela hrdá a vztyčená, aby tak naplnila slova Lao-c'e, znáti svoji hanbu a uchovati svoji slávu, takový člověk je pod nebesy vzor ... Rozevřel jsem Kanonickou knihu ctností, našel jsem stránku a jako kněz jsem otevřenou knížечku položil na obětní oltář, do samotného srdce koryta, mezi vystlaný hnusný papír z pečiváren a od cementových pytlů. Stisknul jsem zelený knoflík, který hmul před sebou tu makulaturu smíšenou se štampefem, a díval jsem se tak, jako když se v zoufalé vzdálenosti tisknou a zavírají do sebe prstama ruce, jak čela lisu stiskla Kanonickou knihu ctností, ze které se mi vyloupl vzdálenou asociací portrét jisté výšeče ze života krasavice mé mladosti, Mančinky. Zatím jako hluboký podtext v hlubinách kloak a kanálů hučely v tunelech odpadové vody, ve kterých dva krysí klany vedou válku na smrt a na život. Dneska byl krásný den.

IV

Jedno dopoledne mi přivezli řezníci z Masny nákladní auto plné krvavých papírů a zakrvácených kartonů, plné lodny papíru, který jsem nesnášel, protože ten papír sladce voněl, a já jsem byl vždycky celý zakrvácený jak řeznická zástěra. Na obranu jsem do prvního balíku vložil rozevřeného Erasma Rotterdamského Chválu bláznovství, do druhého balíku jsem pietně uložil Friedricha Schillera Dona Carlose a do třetího balíku, aby i slovo bylo učiněno krvavým masem, jsem rozevřel Friedricha Nietzscheho Ecce Homo. A pracoval jsem neustále v roji a mračnu masařek, ty děsné mouchy, které s sebou přivezli řezníci z jatek, a oblaka masařek vířila šilným bzukotem a vrážela mi do tváře jako krupobití. A když jsem pil čtvrtý džbán piva, zjevil se mi vedle mého presu líbezný mladík a já jsem hned poznal, že to není nikdo jiný než sám Ježíš. A vedle něj pak stál stařec s pomačkaným obličejem a já jsem hned shledal, že to nemůže být nikdo jiný než sám Lao-c'. A tak tam oba stáli a tisíce masařek a kobaltových much tisíce křivkami poletovaly jako šílené sem a tam a kovový zvuk jejich křídel a těl zněl vysokými tóny, výšivaly do vzduchu sklepení veliký živý obraz sestavený z neustále se pohybujících křivek a cákanců zrovna tak, jak litím barev sestavoval svoje gigantické obrazy Jackson Pollock. A já jsem se nedivil těm dvěma postavám, protože moji dědkové a pradědci z pití kořalky mívali také vidění, zjevovaly se jim bytosti z pohádek, dědek potkával na vandru rusalky a vodníky, praděd zase věřil na bytosti, které se mu zjevovaly na humnech litovelského pivovaru, fojrmany a skřítky a víly, a já, protože jsem byl vzdělaný proti své vůli, tak když jsem usínal pod nebesy své dvacetimetrákové postele, tak na fošnách se mi zjevovál Schelling a Hegel, kteří se narodili jednoho a toho samého roku, jednou mi přijel k mé posteli na koni sám Erasmus Rotterdamský a ptal se mě na cestu k moři. Tak jsem se nedivil, když dneska mi přišli do sklepa dva muži, které jsem měl rád, a jak tak stáli vedle sebe, poprvé jsem si uvědomil, že je hrozně důležité k poznání jejich myšlení, jak je který stár. A zatímco mouchy zvedaly své šílené tance a bzukot a já jsem měl od vlhké krve promáčenou pracovní blůzu, tiskl jsem střídavě zelený a červený knoflík a viděl jsem, jak Ježíš jde neustále do kopce, zatímco Lao-c' už stojí na vrcholku, viděl jsem rozhorleného mladého muže, který chce změnit svět, zatímco starý pán se rezignovaně rozhlížel a návratem k počátku si podšívá svoji věčnost. Viděl jsem, jak Ježíš zakládá modlitbou skutečnost, která směřuje k zázraku, zatímco Lao-c' Velkou Cestou sleduje zákony přírodní, a jedině tak dospívá k učené nevědomosti. A nakládal jsem plnými krvavými náručemi červený mokřý papír, obličej jsem měl plný skvrn od krve, a když jsem tisknul zelený knoflík, stěna mého lisu presovala i s tím strašlivým papírem i ty mouchy, které se nedovedly odtrhnout od zbytků masa, masařky, které zešlely tou vůní masa a říjely a pojímaly se a pak ještě s větší vášnivostí v trhavých piruetách vytvářely kolem koryta plného papíru hustá křoviska pomatenosti, tak jako v atomu víří neutrony a protony. Pil jsem ze džbánu pivo a nespouštěl jsem oči z mladého Ježíše, kterak je pln rozhorlenosti pořád uprostřed skupiny mladých mužů a krásných slečen, zatímco Lao-c' docela osamocený si hledá důstojný hrob. A když lis spresoval až do poslední fáze krvavý papír tak, až z něj stříkaly a ronily se krupěje krve slisované i s masařkami, viděl jsem dál Ježíše pořád plného líbezné extáze, zatímco Lao-c' v hluboké melancholii se opíral o hranu mého koryta s pohrdáním a nezájmem, viděl jsem pak Ježíše, jak plný víry dává příkazy a hora se přenáší o kousek dál, zatímco Lao-c' příkrýval můj sklep sítí upletenou z nepolapitelného intelektu, viděl jsem Ježíše jako optimistickou spirálu, Lao-c'e jako bezvýhodnou kružnici, Ježíše plného konfliktních a dramatických situací, zatímco Lao-c' v tichém zadumání uvažoval o neřešitelnosti morální situace protikladů. A na červený knoflík stěna presu zmáčená

krví se vracela nazpátek a já jsem do volného prostoru koryta dál a dál házel oběma rukama zakrvácené škatule a krabice a obaly provlhlé krví a výpary masa, našel jsem ještě sílu, abych nalistoval v knize od Friedricha Nietzscheho

stránky o tom, jak s Richardem Wagnerem uzavřeli hvězdné přátelství, abych pak tu knihu ponořil do koryta jako dítě do vaničky a potom rychle oběma rukama odháněl od tváře roje modrých a zelených much, které mne bičovaly do tváře jako větvičky smutečních vrb ve vichřici. A když jsem zmáčknu zelený knoflík, po schodech sklepení drobnými krůčky sbíhaly dvě sukně, tyrkysově zelená a atlasově červená sukně cikánek, které mne navštěvovaly vždycky jako zjevení, najednou, když už jsem je nečekal, když už jsem si myslil, že umřely, že je někde podřízli fašeráckým nožem ti, jejich amanti, cikánky, dvě sběračky starého papíru, který nosily v loktuších na zádech, takové ohromné uzle jako zastara nosily ženské trávu z lesa, tak se ty dvě cikánky kolíbaly živými třídami, takže chodci museli ustupovat do výklenků a průjezdů, a když ty cikánky vešly s tím nákladem papíru do našeho průjezdu, tak docela ucpaly vjezd, aby pak předkloněny se u váhy otočily a padly do hromady papíru na záda, a když si rozvázaly popruhy, uvolnily se z toho ohromného chomoutu a odvěkly ten uzel na váhu docela zpoceně a říčné, utíraly si čelo a dívaly se na ciferník, který vždycky ukazoval třicet, čtyřicet, někdy i půl metráku krabic a papundeklů a odpadového papíru z obchodů a velkoobchodů. A když se jim zastesklo anebo už byly příliš zbědované tou námahou – ty cikánky měly takovou sílu a páru, že zdálky vypadaly, když vlekly svoje loktuše, jako by na zádech nesly malý vagón nebo tramvaj –, tak když už toho měly dost, tak přiběhly ke mně dolů, odhodily tu obrovskou plachtu a hodily sebou do hromady suchého papíru, vyhrnuly si sukně až po pupek, vylovily odkudsi cigarety a sirky, a tak ležice na zádech, kouřily, takové šluky si dávaly, jako by ukusovaly z cigaret čokoládu. A já docela v mračnu much jsem zakřičel cosi na pozdrav, tyrkysová cikánka s vykasanou sukní až do pasu ležela na zádech a měla krásné nahé nohy a krásný nahý břich a krásný chomáč chlupů jí vzlínal jak plamen z podbřišku, a jednu paži založenou za šátkem staženým do týlu černých a mastných vlasů, druhou rukou si dávala mocné šluky, tak bezelstně ležela tyrkysová cikánka, zatímco atlasově červená ležela jako pohozený ručník, jen tak, jak byla zbědovaná a utahaná těmi tyranskými náklady papíru. A já jsem loktem ukázal na aktovku, já jsem si kupoval salám a chleba, ale když jsem pil ty džbány piva, tak tu svačinu, kterou jsem si koupil, tu jsem zase nesl domů, nemohl jsem jíst, tak jsem býval při práci rozechvělý a rozcapkaný a nakonec vždycky pivem přepítý, a cikánky se vykulily z papíru jako dvě houpací židle a s cigaretami zastrčenými do úst se draly všema rukama do aktovky a vybalily salám a rozdělily se spravedlivě, a pak teatrálně zašlápaly vajgly, pečlivě podpatkem, jako by drtily hlavičky zmije, uhasily zbytky cigaret a posadily se a nejdřív snědly salám a pak teprve jedly chléb, rád jsem se díval, jak jedly chleba; nikdy neukusovaly, ale prstama lámaly chléb, a tak nějak při tom chlebě zvažněly, podávaly si prstama sousta do úst, přikyvovaly, dotýkaly se jedna druhé rameny jako dva koně, kteří jsou odsouzeni tahat spolu vůz tak dlouho, než je odvedou na jatka, když jsem potkával tyhle dvě cikánky na ulici, jak s přehozenými plachtami kráčely do magacínů obchodů, tak vždycky se držely jedna druhé v pase, kouřily a kráčely polkovým krokem. A vůbec to neměly tyhle cikánky jednoduché, živily sběrem starého papíru nejen sebe a své dvě děti, ale i svého pasáka, cikána, který vždycky odpoledne zkasiroval účet, který narůstal tak, jak cikánky nosily ty ohromné uzle. Byl ten cikán zvláštní člověk, měl na očích brýle se zlatou obroučkou, knírek a vlasy uprostřed na pěšinku a vždycky přes rameno na řemínku fotografický aparát. Každý den ty cikánky fotografoval, ty dvě dobračky se vždycky tvářily do aparátu, jak mohly nejlíp, cikán jim dokonce upravoval obličej a pak teprve odstoupil, aby je vyfotografoval, ale nikdy neměl s sebou film a cikánky nikdy nedostaly ani jednu jedinou fotografii, ale každý den se fotografovaly dál a těšily se na svoje podoběnky jako křesťané na nebe a ráj. Jednou jsem potkal moje cikánky tam, kde libeňský most se přehupuje z Holešovic na druhou stranu Vltavy, tam U Schollerů v zatáčce, a tam řídil dopravu cikánský příslušník Veřejné bezpečnosti, měl bílé rukávy a proužkovanou hůl a otáčel se do uvolněných směrů dopravy tanečním polkovým krokem tak krásně a tak důstojně, že i já jsem se zastavil a díval jsem se na to, s jakou pýchou ten cikán koná svoji půlhodinku, než je vystřídán, a najednou mi oko strhla tyrkysová a atlasově červená barva a tam na druhé straně zábradlí tak jako já stály ty moje dvě cikánky a nemohly spustit oči z toho cikána uprostřed křížovatky, a kolem těch cikánek stály cikánské děti a několik starších cikánů a cikánek a všichni žasli a přecházely jim oči, a na všech cikánech se zračila pýcha nad tím, kam až to dotáhl cikán. A když potom nadešla chvíle a cikán si předal službu na křížovatce s jiným příslušníkem Veřejné bezpečnosti, stál teď uprostřed svých cikánů a přijímal gratulace a pocty, a ty moje dvě cikánky najednou padly na kolena a já jsem viděl, jak na zem padla tyrkysová a atlasově červená sukně a cikánky těma sukněma leštily služební zaprášené boty a cikán se usmíval a nakonec už nedovedl utajit tu radost ze sebe sama a smál se také a neubránil se a se všemi cikány se obřadně políbil, zatímco tyrkysově zelená a atlasově červená sukně mu leštily služební střevice. Teď cikánky dojedly a sesbíraly ze sukní drobečky a snědly je taky, tyrkysová sukně se položila do papíru a vyhrnula se až po pás, tak bezelstně mi nastavila svoje břicho a optala se mě vážně... Tak co, tato, budeme robit? Ukázal jsem jí svoje zakrvácené ruce a dal jsem rukou znamení, jako se stahuje roleta, a řekl jsem... Nebudeme, bolí mě koleno. A cikánka pokrčila rameny, stáhla tyrkysovou sukně, pořád ale se na mě dívala nemrkajícím očima, zrovna tak jako atlasově červená cikánka, která už seděla na schodu. Pak se zdvihly nějak posílené a osvěžené, vzaly cípy plachet a rozeběhly se do schodů, aby než zmizely, počaply tak, jako když složíte skládací metr, s hlavami mezi kolena na mne zakřičely altovými hlasy a zařičely jakýsi pozdrav a vznesly se rovnou na chodbu, a pak jsem slyšel, jak jejich bosé nožky pleskaly dvorem, slyšel jsem jejich nenapodobitelnou chůzi polkových kroků, aby se vydaly za starým papírem tam, kam je poslal ten jejich cikán, který s fotografickým aparátem přes rameno, rozčísnutými vousky a pěšinkou uprostřed vlasů a v brejlích jim dopředu vyjednával kšeft. A já jsem pracoval dál, hákem jsem zabral a od stropu ke korytu lisu se zřítily krví prosáklé krabice a škatule a obaly a zmáčený papír, a tak jak se uvolnila díra uprostřed dvora, slyšel jsem teď všechny zvuky a všechny hlasy jakoby hnané přes megafon, několik sběračů se přiblížilo k otvoru, díval jsem se na ně zespoda, jako bych se díval na sochy na portále kostela, tak hluboko pod dvorem ležel můj lis, můj pres podobající se katafalku nebo náhrobku Otce vlasti Karla Čtvrtého, a najednou se tam objevil můj šéf a zase ten jeho hlas padající na mne shůry byl plný nenávisti a zloby a hulákal na mne a kroutil si žalem ruce... Haňťo, co to tam zase dělaly ty věstkyně, ty dvě strygy? A já jsem se jako vždycky polekal, padl jsem na jedno koleno a rukou jsem se držel koryta lisu a díval jsem se vzhůru a nikdy jsem nemohl pochopit, proč mě ten můj šéf tak

nená rád, proč si na mne vždycky vybere ten nejhroznější obličej, jako by se na mne někde dlouho připravoval, tak byl ten jeho obličej nespravedlivě pohoršený, tak plný utrpení, které jsem mu přichystal já, že jsem pokaždé, zrovna tak jako i nyní, zjistil znovu, jak jsem odporný člověk a děsný zaměstnanec, jak hrozné starosti přidělávám tak ušlechtilému šéfovi... Zvedl jsem se z podlahy, tak jako polekaní se zvedli vojáci, když do povětří vyletěla deska hrobu, z kterého pak vyšel Kristus, zvedl jsem se, oprašoval jsem si kolena a pracoval jsem dál, už jsem neměl tu jistotu jako dřív, ale masačky zesílily teď všechny svoje síly a zvuky, šlely snad z toho, že jsem jim už sbalil skoro všechny ten krvavý papír, pomátly se snad průvanem, který vzniknul tím, že jsem podkopal hromadu zapasovanou špičkou a vrcholkem až do dvora, vytvářely teď kolem mne a mých rukou a papíru v korytě lisu husté křovisko, tak husté jako keře maliní, jako pruty ostružin, že jsem měl pocit, když jsem je odháněl rukama, že bojuji s ocelovými dráty a dlouhými šponami. A tak jsem zmáčený krvavým potem pracoval a celou tu dobu, co ve sklepech byly cikánky, Ježíš s Lao-c' em stáli u koryta mého hydraulického lisu, aby teď, kdy jsem byl zase sám a opuštěností byl zaháknutý jen do mechanismu práce a neustále obtékán a bičován provazy masaček, viděl jsem, jak Ježíš je tenisový šampión, který právě vyhrál Wimbledon, zatímco Lao-c' docela zbědovaný podobal se obchodníkovi, který při bohatých zásobách vypadá, jako by nic neměl, viděl jsem krvavou tělesnost všech Ježíšových šifer a symbolů, zatímco Lao-c' stál v rubáši a ukazoval na fošnu neotesaného dřeva, viděl jsem, jak Ježíš je playboy, zatímco Lao-c' je žlázami opuštěný starý mládenec, viděl jsem, jak Ježíš zdvihá imperativně ruku a mocným gestem zatracuje své nepřátele, zatímco Lao-c' rezignovaně spouští ruce jak přeražené perutě, viděl jsem, jak Ježíš je romantik, zatímco Lao-c' je klasik. Ježíš jako příliv, Lao-c' jako odliv, Ježíš jako jaro, Lao-c' jako zima, Ježíš jako účinná láska k bližnímu, Lao-c' jako vrchol prázdnoty, Ježíš jako progressus ad futurum, Lao-c' jako regressus ad originem... A tisknul jsem střídavě zelené a červené knoflíky a poslední náruči jsem odhodil odporný krvavý papír, který mi přivezli řezníci a zavalili mi celý sklep, ale současně mi přivedli za ruku Ježíše a Lao-c' e. Tak jsem do posledního balíku uložil Metafyziku mravů od Immanuela Kanta a skoro všechny masačky se pomátly natolik, že všechny usedly do krvavých zbytků a sály zaschlou a schnoucí krev s takovou lačností, že ani nezpozorovaly, že boční stěna je tiskne a pak presuje a rozmazává do mázder a krůpějí. Když jsem spoutal a dráty převázal tu slisovanou krychli hnusu a odvážel jsem balík k těm patnácti ostatním, odvážel jsem s sebou i celý zbylý roj zešilevších much, každý balík byl posetý masačkami, na každé krůpěji vypresované z balíku svítila v černavé červení zelená nebo kovově modrá moucha, jako by každý ten balík byla ohromná hovězí kýta visící na háku ve venkovském řeznictví za horkého letního poledne. A když jsem zvedl oči, viděl jsem, že Ježíš a Lao-c' odešli po bílých, vápnem natřených schodech, tak jako ta tyrkysová a atlasově červená sukně mých cikánek, a džbán byl prázdný. Tak jsem packal po schodech vzhůru, chvíli jsem šel po třech, nějak se mi zamotala hlava z té mé příliš hlučné samoty, teprve na čerstvém vzduchu zadní uličky jsem se napřímil a pevně vzal do ruky prázdný džbán. Vzduch se třeptal a já jsem mžoural očima, jako by každý paprsek slunce byl osolený, kráčel jsem uličkou podle zdi fary chrámu svatě Trojice, kopáči měli rozkopanou dlažbu, a tady jsem viděl ty svoje cikánky, tyrkysová a červená sukně seděly na prkně a kouřily a bavily se s cikány, tady na vykopávkách pracují skupiny cikánů, mají práci úkolem, a tak pracují s chutí, protože vytčený cíl snižuje jejich únavu, já se vždycky rád na ně dívám, když tak vysvlečení do půli těla se motykami a krumpáči potýkají s tvrdou hlinou a dlažebními kostkami, rád je vidím, když jsou v zemi až po pás, jako by si vykopávali hrob, mám je rád proto, ty cikány, že najednou se jim zasteskne a že pořád jsou nablízku jejich pracoviště jejich děti a ženy, tak často vídávám, jak cikánka s vykasanými sukněmi blýskavým krumpáčem vyhlubuje příkop a mladý cikán drží na klíně malinké dítě a hraje si s ním, tak nějak divně se s ním laská, vlastně tím, že si hraje s dítětem, tak se mu vrací nějaká síla, ne síla do svalů, ale síla do duše, jsou hrozně citliví tihle cikáni, jsou jako krásné jihočeské madony hrající si s Ježíškem, někdy se tak podívají na člověka, že stydne krev, mají tihle cikáni oči, tak veliké a tak moudré oči nějaké dávno zapomenuté kultury, slyšel jsem, že když my jsme ještě běhali se sekyrkami a přepásávali se koží, tak cikáni někde měli stát a zřízení, které už zažilo druhý úpadek, povídám si a dívám se, jak kelnerka U Husenských mi nalívá čtyři půllitry po stěně džbánu a zbytek ve sklenici mi smykem po cínovém pultu podstrčila pod ruku, abych zbytek dopil, protože ze džbánu už přetékala pěna. A odvrátila se ode mne ta kelnerka, protože včera, jak jsem platil, mi z rukávu vyskočila myška. Tak jsem dopil, možná že kelnerka se ode mne odvrátila, že jsem měl zakrvácené ruce, ruce potažené zaschlou krví, a když jsem si pohladil dlaní celý obličej, já vždycky tak plnou dlaní si otírám celou tvář, cítil jsem, jak moje čelo je plné zaschlých masaček, tak jak jsem si je rozplácnul na obranu proti těm šíleným mouchám mocnými ranami dlaní. Tak v zadumání jsem se vracel rozkopanou uličkou, tyrkysová a červená sukně už stály ve slunci u zdi chrámu svatě Trojice a cikán s fotografickým aparátem v prstech jim rovnal brady, odstoupil a díval se hledáčkem a ještě jednou upravil ty dvě barvotiskové tvářičky do blaženého úsměvu a pak si na svoje oko nasadil hledáček a rukou dal znamení a pak cvaknul a přetáčet o kousek dál ten neexistující film a cikánky tleskaly a radovaly se jak malé děti a jen trnuly, jestli jim to bude slušet na těch fotkách. Narazil jsem si klobouk do očí, a když jsem přešel zprava doleva, proti mně stál docela zmatený profesor estetiky, silné brýle napřažené proti mně jako hlaveň lovecké pušky, brýle jako dva popelníky, chvíli se šacoval a pak vytáhl jako vždycky desetikorunu a podal mi ji' do dlaně a optal se... Je tam mládež? Povídám, je. A pak jako vždycky mi zašeptal do ucha... Buďte na toho mladého hodnej, ano? A já jsem řekl, že budu. A díval jsem se, jak redaktor seběhl dvorem do Spálené ulice, a ták jsem rychle prošel uličkou a zadem sestoupil do sklepa, sňal jsem klobouk a tak prostovlasý jsem naslouchal, jak profesor prošel nesměle dvorem a pak jak tiše sestupoval do sklepení, aby, když se naše oči setkaly, profesor si oddychnul a řekl... Kde je ten starej? Povídám, jako vždycky, šel někde na pivo. A profesor se mě ptal dál... Že je na vás pořád takovej pes? Povídám, jako vždycky, von na mě žárí, že jsem mladší než von. A profesor estetiky mi podal zmačkanou desetikorunu a stulil mi ji do dlaně a hlas se mu tetelil, když mi šeptal... Tady máte, aby se vám líp hledalo, našel jste něco? A já jsem šel k bedýnce a vytáhl jsem staré Národní politiky a Národní listy, a tak jako vždycky byly v nich recenze divadelních her, články napsané Miroslavem Ruttem a Karlem Engelmüllerem, a podal jsem je profesorovi, který pracoval v Divadelních novinách, a přestože byl z nich už pět let vyhozen, pořád se hrozně zajímal o divadelní recenze z třicátých let. Když se pokochal,

ukládal si ty noviny do aktovky a rozloučil se se mnou, když mne jako vždycky obdaroval další desetikorunou. Na schodech se otočil a pravil... Hleďte pilně dál, hlavně teď abych nepotkal toho starýho. A vystoupil na dvůr a já tak jako vždycky jsem si nasadil klobouk, vyběhl jsem zadem do uličky a prošel dvorem fary a stál jsem u sochy svatého Tadeáška s kloboukem do obočí, nasupený a udivený, díval jsem se, jak profesor kráčí těsně podle zdi, a když mne uviděl, viděl jsem jako vždycky, jak se polekal, ale když se vzpamatoval, přistoupil ke mně a tak jako vždycky mi dal desetikorunu a pravil žalně... Nebudte na toho mladýho tak zlej, proč ho nemáte rád? Budte na něj hodnej, ano? A já jsem jako vždycky kýval hlavou, kritik Divadelních novin odcházel, věděl jsem, že by měl jít rovně na Karlák, ale on tak jako vždycky raději zabočil do dvora, tak nějak se tam za roh vhroutil, viděl jsem, jak aktovka letěla tažena rukou do dvora, aby rychleji skončilo podivuhodné setkání se mnou, se starým baličem, který je na toho mladšího baliče zlý jako pes. Viděl jsem, jak do našeho dvora couvá nákladní auto, vrátil jsem se zadem do sklepení, a když jsem tak stál s rudlíkem u výtahu a díval jsem se na patnáct balíků, které jsem dneska zabalil, viděl jsem, že boční stěny balíků jsem vyzdobil promáčenými reprodukcemi Paula Gauguina Dobrý den, pane Gauguine, a tak nějak se všechny ty balíky blyštěly a zkrásněly, litoval jsem, že přijeli tak brzo pro balíky, tak rád bych se díval na ty samé obrazy, které jako kulisy se vykrývaly a vznikal tak krásně matoucí pohled, do kterého duněly sbory už unavených masařek... A do výtahu se vyklonila tvář šoféra, a tak jsem vozil na rudlíku jeden balík za druhým, dosyta jsem se vynadával na ten Dobrý den, litoval jsem, že musejí ty balíky z mého sklepení, ale co, povídám, až budu v penzi a koupím si ten můj lis, tak všechny balíky, co udělám, si nechám, nebudu dělat výstavy, třeba by mi někdo ten mnou podepsaný balík koupil, třeba nějaký cizinec, a při mojí směle, já, aby mi ten balík nikdo nekoupil, tak bych tam dal cenu tisíc marek, a při mojí směle by mi ten cizinec vyplatil tisíc marek a balík by mi odvezl a já bych nevěděl, kde je a kam bych se mohl s ním jít ještě jednou potěšit... Tak balík za balíkem stoupal výtahem nahoru do dvora, slyšel jsem, jak nosič balíků nadává, co je kolem balíku a na něm masařek, a když poslední balík vyjel, s ním vyjely i všechny masařky a sklep byl bez těch šílených much najednou smutný a opuštěný, tak jako bývá opuštěný a smutný i já. Vypotácel jsem se po čtyřech, já když vypiju pátý džbán piva, tak musím jít po schodech jako po žebříku, po čtyřech, a když jsem se díval, jak nosič nese poslední balík, a když ten balík odebral do rukavic šofér a kolenem ho vysazoval na balíky ostatní, viděl jsem, jak záda montérek nosiče jsou plná zaschlé krve, takového krvavého batikování, viděl jsem, jak šofér s hnusem sundal zakrvácené rukavice a zahodil je, a pak se nosič posadil vedle šoféra a ze dvora vyjížděly balíky a já jsem byl rád, že nad sajtami se třpytily jen samé stěny, jen samé Dobrý den, pane Gauguine, at' se těmi obrazy potěší, kdo půjde kolem jedoucího nákladáku, at' se potěší ten, kolem kterého pojede tak vyzdobený nákladák, a s těmi balíky ze dvora odejely i ty šílené masařky, ve slunci Spálené ulice jsem viděl, jak ožívají, jak poletují jako pomatené kolem celého nákladního auta, ty modré a zelené i zlaté bláznivé mouchy, které se jistě nechají naložit s Paulem Gauguinem, Dobrý den, pane Gauguine, do kastláků, aby se nakonec nechaly vysypat do kyselin a louhů v papírnách, protože šílenou masařku nemůže opustit představa, že by mohla žít krásněji někde jinde než v krásně zatuchlé a rozkládající se krvi. Když jsem chtěl jít do sklepení, najednou můj šéf s umučeným obličejem přede mnou poklekl a sepjatýma rukama mne zapřísahal a prosil... Haň' o, pro smilování boží, zapřísahám tě, takhle na kolenou tě prosím, vzpamatuj se, dokud je čas, a nechlastej ty džbány piva a dělej a nemuč mne, nebo když to takhle půjde dál, tak mě umučíš... Polekal jsem se, naklonil jsem se a vzal jsem klečícího šéfa něžně za lokte a prosil jsem jej... Vzpamatujte se, dobrý muži, povídám, není vás to důstojný, takhle klečet... a zvednul jsem svého šéfa, cítil jsem, jak se celý chvěje, a tak jsem ho znovu prosil, aby mi odpustil, nevěděl jsem, co mi má odpouštět, ale to bylo moje, prosit pořád někoho za odpuštění, protože já jsem i sám sebe prosíval, abych sám sobě odpustil to, co jsem byl já, co bylo v mojí přirozenosti... Tak docela zbědován vrátil jsem se do sklepa, obtěžkán navíc pocitem viny na svém šéfovi, lehl jsem si na záda do důlku, do ještě teplého důlku po cikánce v tyrkysové sukni, ležel jsem a naslouchal jsem zvukům z ulice, té krásné konkrétní hudbě, naslouchal jsem, jak činžákem na pět pater, kde je ta naše sběrna starého papíru, neustále někde teče a šplouchá odpadová voda, slyšel jsem stahování klozetových řetízků, a když jsem se zaposlouchal do hloubi země, slyšel jsem docela jasně a tiše, jak tam kdesi proudí odpadové vody a fekálie kloakami a kanály, a zatímco masařky odtáhly se všemi legiemi, pod betonem jsem slyšel kvičení a teskný pískot krys, jak ještě pořád ve všech kanálech hlavního města Prahy zuřily bitvy dvou krysích klanů o to, kdo bude pánem nad všemi kloakami a kanály města. Nebesa nejsou humánní a život nade mnou a pode mnou a ve mně také ne. Dobrý den, pane Gauguine!

V

A tak všechno, na co jsem se podíval na tomto světě, všechno jde současně dopředu a všechno se současně navrácí zpět, tak jako kovářské dmuchadlo, tak jako na povel zelených a červených knoflíků na tom mém presu všechno přeskakuje ve svůj opak a jediné tak na světě nic nekulhá, a já už pětatřicet let balím starý papír, a na tu moji práci aby člověk měl nejen univerzitní vzdělání nebo klasické gymnázium, ale i bohoslovecký seminář. Tak spirála a kruh si v mém zaměštnání odpovídají a progressus ad futurum splývá s regressem ad originem a já to všechno navíc hmatově prožívám a jsa proti své vůli vzdělán jsem nešťastně šťasten a začal jsem teď snít o tom, že progressus ad originem si odpovídá s regressem ad futurum. Takhle se teď bavím, tak jako jiný občan si čte k večeri Večerní Prahu. Včera jsme pochovali mého strýce, toho barda, který mi ukázal cestu tím, že na zahradě v Chabrech si postavil svoje hradlíčko a mezi stromy kladl kolejnice a tam si se svými přáteli opravil mašinku značky Ohrenstein a Koppel a v sobotu a neděli jezdili se třemi pajvanky a vozili odpoledne děti a večer se vozili sami a přitom pili z tupláků pivo. Včera jsme pochovali strýce, ranila ho mrtvice tam v jeho hradle, byly prázdniny, a tak jeho kamarádi odejeli do lesů a k vodě, a tak nikdo nepřišel v těch horkách července a strýc ležel patnáct dní mrtvý na podlaze hradla, až ho našel strojvedoucí už v mouchách a červech a tělo strýce se tak rozteklo po linoleu jako kamambert. Když přijeli zřizenci pohřební služby, tak vzali ze strýce jen to, co drželo v šatech, a potom přiběhli pro mne a já, zvyklý z toho mého sklepení, já jsem musel lopatou a potom zednickou lžící z linolea seškrábat do podlahy zapečené zbytky, dali mi láhev rumu a já jsem tichý a pozorný seškrabával všechno to tělesné, co ze strýce zbylo; nejcvi práce mi dalo dostat z linolea jeho zrzavé vlasy, které se

zapustily tak, jako když nákladní auto přejede na dálnici ježka, musel jsem na to vzít majzlík, a když jsem byl hotov, tak jsem ty zbytky nacpal pod šaty strýce ležícího v rakvi, na hlavu jsem mu posadil tu jeho nádražáckou čepici, která visela v hradlu, a přinesl jsem Immanuela Kanta a do prstů jsem mu rozevřel ten krásný text, který mne vždycky dojímal... Dvě věci naplňují moji mysl vždy novým a přibývajícím obdivem... hvězdné nebe nade mnou a morální zákon ve mně... Pak jsem si to ale rozmyslel a nalistoval jsem krásnější věty... mladého Kanta... když chvějící se světlo letní noci je plné chvějících se hvězd a měsíc v úplňku stojí, jsem pomalu vtahován do vysoké citlivosti plné přátelství a pohrdání světem i věčností... A když jsem otevřel almárku, ano, tady byla ta sbírka, kterou mi strýc často ukazoval, ale já jsem pro to neměl pochopení, sbírka takových plíšků všech barev, plné krabice toho byly, to se strýc ve službě ještě bavil tím, že kladl na kolejnice kousky mědi a mosazi a cínu a železa a jiných barevných kovů, a když přešel vlak, tak zvedal ty kousky, který se proměnily v roztepané bizarní tvary, že strýc je každý večer sestavoval v cykly, a každý ten plíšek měl svůj název podle asociace, kterou ten plíšek vyvolal, jako skříňky s asijskými motýly vypadaly ty krabice a skříňky, jako prázdné bonboniéry plné zmačkaných barevných staniolových obalů z čokoládových nugátů. A tak jsem jednu krabici za druhou vysypal do rakve k strýci, zasypal jsem ho těmi vzácnými plíškami a pak teprve zřízenci dali víko rakve a strýc tam ležel zasypán významy a řady a medailemi jako vysoký hodnostář, tak slavnostně vypadal strýc v rakvi, protože já jsem strýce do rakve vyštafiroval, jako bych dělal a presoval překrásný balík. A pak jsem se vrátil do svého sklepa, po schodech jsem musel zacouvat po čtyřech, jako bych sestupoval z nějaké půdy po žebříku, tiše jsem dopíjel láhev rumu a zapíjel to pivem a krumpáčem jsem trhal ten spečený a mokrem zteřelý papír, který už měl podobu ementálského sýra, v jehož dírách bydlily myši, pil jsem pivo a trhal jako osinek spečený starý papír a nakládal jsem vidlema do koryta ten hnus, trhal jsem myši cestičky a boural jsem jejich městečko, celá hnízda jsem musel naložit, protože naše sběrna byla dva dny zavřená, abych měl čas zlikvidovat celý sklep kvůli inventuře. Ani jsem se toho nenadál, když jsem každý den stíkal navečer tu haldu starého papíru, že tam vespod se to všechno propojí, skoro do sebe zavaří květinky a knihy a tlakem slisovaný odpadový papír, tak to bylo dole a vespod hory papíru spresované, skoro víc než každý můj balík presovaný mým hydraulickým lisem. Opravdu, na tuhle práci abych byl teologem, v tom úpatí a základech hromady, ke které jsem se nikdy za půl roku od poslední inventury nedostal, starý papír tlel tak jako staré kořání v bařině a vydával sladkou vůni domácího sýra, na který se v hrnci zapomenulo půl roku, taky ten promáčený a tlakem shora slisovaný papír ztratil svou barvu a byl šedivý a lehce béžový a tak hutný jako starý chléb. Pracoval jsem až do noci a osvěžoval jsem se tím, že jsem vcházel do světlíku a komínem pěti pater jsem se díval na kousek hvězdného nebe tak jako mladý Kant, pak po čtyřech s uchem prázdného džbánu jsem vyvrávoral k zadnímu vchodu a vrávoral pro pivo, abych pak zase po třech zacouval po schodech, jako bych sestupoval po žebříku shůry, do sklepa, a ve světle žárovky jsem na stolku měl otevřenou Teorii nebes, balíky stály u výtahu v pozoru, a dneska jsem načal stovku mokrých a promáčených velikých reprodukcí Slunečnic Vincenta van Gogha, tak boky každého balíku zářily zlatou a oranžovou slunečnicí s modrým pozadím, a tak se snižoval zápach spresovaných myšek a jejich hnízd a starého rozpadávajícího se papíru, stěna presu se pohybovala sem a tam, jak jsem tisknul zelený knoflík a knoflík červený, v pauzách jsem pil pivo a k tomu jsem si četl Teorii nebes od Immanuela Kanta, kterak při tichu, všeobecném tichu noci a klidu smyslů hovoří nesmrtelný duch nepojmenovanou řečí o pojmech, které se sice dají chápat, ale nikoliv popsat... A ty věty mne tak šokovaly, že jsem odbíhal do světlíku a díval jsem se vzhůru na hvězdnou výše nebe a pak dál vidlema házel do koryta hnusný papír s myšimi rodinami zabalenyými do takové vatičky, do bavlnky, ale kdo balí starý papír, není humánní, tak jako nebesa, vlastně to, co jsem dělal, tu práci musel někdo udělat, ta práce byla vraždění novorozeňátek, tak jak to namaloval Pieter Brueghel, tou reprodukcí jsem obaloval minulý týden všechny balíky, ale dneska mi zářily kotouče a terče ze zlatých a žlutých barev, Goghovy Slunečnice, které jen zvyšovaly tragický pocit. A tak jsem pracoval a zdobil hrobečky myšek, přitom jsem odbíhal a četl si z Teorie nebes, jen větičku jsem si vždycky vzal tak jako hašlerku do úst, a tak jsem byl při práci naplněn nezměrnou velikostí a nekonečnou mnohostí a krásou, která na mne ze všech stran stříkala, hvězdné nebe děravého světlíku nade mnou, válka a bitvy dvou krysích klanů ve všech kanálech a kloakách hlavního města Prahy pode mnou, dvacet balíků vyrovnaných jako vlak o dvaceti vagónech směrem k výtahu, a všechny ke mně natočené stěny balíků byly rozsvícené lampami slunečnic, plné koryto presu tlačené silou horizontálního šroubu drtilo tiché myšky, které nevydaly ani hlásek, zrovna tak, jako když myšku chytí a hraje si s ní krutý kocour, tak milosrdná příroda vynašla hrůzu, ve které vypadnou pojistky a hrůza silnější než bolest obestře toho, koho v minutě pravdy navštíví. To všechno mne uvádělo v úžas, najednou mne to posvětilo a já jsem sám u sebe zkrásněl, že jsem měl tu odvahu nezešílet z toho všeho, co jsem v té mé příliš hlučné samotě viděl a tělem i duší na sobě zažil a prožil, procházelo mnou udivené poznání, které mě touhle prací házel do nekonečného pole všemoci. A nade mnou svítila žárovka, červená a zelená knoflíky pohybovaly čelem presu sem a nazpátek, konečně jsem se dobral dna sklepa a lopatou, jako kopáči, když vyhazují z vykopávky hlínu, tak jsem si musel pomáhat kolennem, aby štyl lopaty zdolal ten papír, který už se proměnil v jakýsi slín, opuku. A tak jsem naházel poslední lopatu mokrého a vazkého materiálu, jako bych byl kanálpucem a čistil dno opuštěné kloaky v podzemí pražských stok. Do posledního balíku jsem vložil otevřenou Teorii nebes, a když jsem podvázal balík dráty a červený knoflík uvolnil tlak a vykulil jsem ten balík na rudlík a odvezl ho k těm jednadvaceti ostatním, posadil jsem se na schod, ruce mi visely přes kolena až na studenou cementovou podlahu. Jednadvacet Slunečnic svítilo v temném příšeří sklepení a několik myšek, které se třásly chladem, protože nikde už nebyl papír, jedna z těch myšek přišla až ke mně a zaútočila na mě, maličká myška skákala proti mně na zadních a chtěla mě zakousnout nebo snad povalit, možná mě chtěla jen zranit, celou silou svého myšího tělíčka skákala a kousala mě do mokré podrážky, vždycky jsem ji něžně odsunul, ale myška znovu a znovu se vrhala na moji podrážku, aby nakonec docela udýchána seděla v koutku a dívala se na mě, dívala se mi do očí, a já jsem se rozklepal, viděl jsem, že v těch myších očích je tu chvíli něco víc než hvězdné nebe nade mnou, víc než morální zákon ve mně. Hromovou ranou se mi zjevil Arthur Schopenhauer, že nejvyšší zákon je láska a ta láska je soucit, pochopil jsem, proč Arthur tak nenáviděl siláckého Hegela, byl jsem ale rád, že ani Hegel,

ani Schopenhauer nebyli velitelé protivných vojsk, protože ti dva by vedli válku zrovna takovou, jako ji vedou dva krysí klany ve všech kanálech a kloakách pražského podzemí. Dnes v noci jsem byl tak zbědovaný, ležel jsem napříč postelí pod baldachýnem, nad kterým fošny držely dvě tuny knih, díval jsem se přítmím přicházejícím ze spoře osvětlené ulice a škvírami mezi trámy jsem viděl hřbety knížek, a když bylo ticho, tak jsem najednou uslyšel hryzáni myších zoubků, slyšel jsem, jak na nebesích mé postele pracují, a z několika knih se ozýval ten zvuk, který mi naháněl hrůzu, jako by tam tikaly vteřinové ručičky, a kde jsou myšky, tam někde nade mnou bude i hnízdo myší, a kde jsou hnízda, tam za několik měsíců vznikne myší osada a za půl roku vesnička myšek, která geometrickou řadou do roka vytvoří městečko, které je schopno nahřzat i trámy a fošny tak důmyslně, že jednou – a nebude to za dlouho – jen zavádím hlasem, jen nepatrným pohybem ruky, a sletí na mě těch dvacet metrů knih a myšky mi tak přichystají odplatu za všechny balíky, do kterých jsem je kdy slisoval. Tak jsem ležel v polospánku docela zmožen hryzáním knížek tam někde nade mnou, a tak jako vždycky v tom kolébavém snění přišla ke mně ve tvaru Mléčné dráhy maličká cikánka, ta láska mé mladosti, cikánka tichá a bezelstná, ta, která když na mě čekávala před hostincem, tak jednu nohu měla vykročenou a vybočenou tak, jak postávají baletní tanečnice v základní pozici, krásná krasavice mé mladosti, na kterou jsem už dávno zapomenul. Její celé tělo bylo potaženo potem a mastnotou vonící pižmem a pomádou, kdykoliv jsem ji pohladil, měl jsem prsty od čerstvého másla, voněla jelením lojem, chodila v jedněch a těch samých konfekčních šatech, docela umazaných od omáček a polívek, na zádech byly ty šaty plné skvrn od vápna a zetlelého dřeva, to jak mi nosila z bouraček zteřelé trámy a prkna, vzpomínám, jak jsem tu cikánku poprvé potkal, to bylo na konci války, když jsem se vracel z hospody, přidala se ke mně a pořád šla za mnou, hovořil jsem s ní přes rameno, držela se pořád za mé mí zády a nedala nikdy na sebe počkat ani mě nepředešla, cupitala za mnou v neslyšných střevících ano, vyšel jsem od Horkých a na rozcestí povídám, tak sbohem, já musím už jít, ale ona řekla, že musí jít tím samým směrem, kterým jsem vykročil, a tak jsem kráčel do Ludmiliny ulice a na konci povídám, tak sbohem, já musím jít domů, a ona řekla, že jde také tím samým směrem, a tak jsem došel schválně až na Žertva a podal jsem jí ruku, že musím jít dolů, a ona řekla, že jde tím samým směrem jako já, a tak jsme šli, a tam dole Na hrázi věčnosti jsem řekl, že už jsem ve své ulici a že se s ní loučím, a ona řekla, že jde tím samým směrem jako já, a tak jsem došel pod plynovou lucernu u našeho činžáčku a povídám, tak sbohem, já už stojím před svým stavením, a ona řekla, že tady bydlí taky, a tak jsem odemkl a pustil ji první, ale ona nechtěla, ať první vejdu do tmavé chodby já, a tak jsem vešel, bydlely tady ještě tři partaje, a tak jsem vystoupil po schodech na dvůr a šel jsem ke svým dveřím, a když jsem odemykal, tak jsem se otočil a povídám, tak sbohem, já už jsem doma, a ona mi řekla, že už je doma taky, a vešla ke mně a spala se mnou na jediné posteli, a když jsem se probudil, byla už pryč, jen postel u pelesti byla po ní teplá. A tak jsem chodil domů schválně až v noci, ale jen jsem vystoupil na schody, viděl jsem ji, jak sedí na schodech přede dveřmi, viděl jsem, jak pod oknem leží bílá prkna a rozřezané trámy z bouraček, a když jsem odemkl, zvedla se jako kočka a vjela do pokojíčku, a pak jsme jen a jen mlčeli, já jsem došel pro pivo do velikého džbánu, pět litrů piva jsem přinesl, a cikánka zatím roztopila plotnu, litinový sporák, ve kterém hučel plamen, i když byla otevřená dvířka, protože v tomhle pokojíku byl veliký komín, byla to kdysi kovářská dílna s kvelbem, cikánka vařila pořád to samé, bramborový guláš s koňským salámem, seděla pak u otevřených dvířek, příkládala a měla plný klín žlutého světla a kolem jejích paží a krku a profilu neustále se měnícího se táhla zlatá čára potu, jak jí bylo horko, a já jsem se natáhl na postel, oblečený, vstával jsem, abych se napil ze džbánu, a když jsem upil, podal jsem džbán cikánce, oběma rukama držela ten gigantický džbán, a když pila, slyšel jsem, jak se pohybuje její krk a jak tiše sténá jak nějaká pumpa v dálce, já jsem zkraje myslel, že příkládá do kamen a pořád v nich topí jen proto, aby si mě získala, ale ono to bylo v ní, ten oheň byl v ní, bez ohně asi nedovedla žít. Tak jsem žil s tou cikánčkou a vlastně jsem ani nevěděl, jak se jmenuje, ona nevěděla a nechtěla a nepotřebovala, aby věděla, jak se jmenuju já, tak tiše a bez řečí jsme se večer scházeli, nikdy jsem jí nedal klíče, vždycky na mě čekala, někdy jsem schválně přišel a zkoušel ji až po půlnoci, když jsem odemknul, najednou se kolem mne mihnul stín a já jsem věděl, že cikánka už je v pokojíku a za chvíli škrtně sirkou, zapálí papír a v kamnech začne plápolat oheň, hučet a neustále se živit dřevem, kterého cikánka natahala pod okna na celý měsíc. A taky když jsme tiše jedli a rozsvítili žárovku, viděl jsem, jak cikánka lámala chléb, tak nějak jako by přijímala svatou eucharistii, lámala a pak sesbírala drobečky ze sukně a hodila je sakrálně ohni. A pak jsme leželi na zádech a dívali jsme se na strop, kde se pohybovaly moáry tlumených stínů a polosvětél, žárovku jsme už dávno zhasli, když jsem šel pro džbán na stole, jako bych kráčel akváriem plným chaluh a vodních řas, jako bych kráčel hustým lesem za světlé noci, tak stíny se míhaly, a když jsem pil, vždycky jsem se otočil a díval jsem se na nahou cikánku, jak leží a dívá se na mne, její oči svítily bělmem, daleko víc jsme se viděli než v prudkém světle, já jsem vůbec miloval soumrak, to byla jediná chvíle, kdy jsem měl dojem, že se může něco velkého stát, po smrákání, v soumraku, že všechny věci jsou krásnější, všechny ulice, všechna náměstí, všichni lidé že navečer, když tak jdou, jsou krásní jak macešky, dokonce jsem měl dojem, že i já jsem hezký mladý muž, rád jsem se na sebe díval do zrcadla za soumraku, rád jsem se viděl, jak kráčím ve sklech výkladních skříní, dokonce když jsem si sáhnul do tváře po soumraku prstama, shledal jsem, že nemám ani jedinou vrásku, ani kolem úst, ani na čele, že soumrakem nastalo údobí v denním životě, kterému se říká krása. V otevřených dvířkách kamen plálo řehavé uhlí, nahá cikánka zase vstala, a jak kráčela, tak jsem viděl, jak z celého jejího těla, obtaženého žlutou čarou, vyzařuje svatozář zrovna tak jako z celého Ignáce z Loyoly přicementovaného na průčelí kostela na Karláku. A když přiložila, zase kráčela a lehla si na mě, otočila hlavu tak, že se dívala na můj profil, a prstem mi obtahovala nos a ústa, a vůbec mě skoro nelíbala a já jsem ji taky nelíbal, všechno jsme si říkali rukama, a pak jsme jen leželi a dívali se na pablesky a odrazy v půli přeraženého litinového sporáku, který ze svého nitra vydával kadeřavé světlo, které vznikalo ze smrti dřeva. Nechtěli jsme už nic jiného, než do věčnosti a nekonečna takhle žít, jako bychom si všechno už dávno řekli, jako bychom byli narozeni spolu a nikdy jsme se neopustili. Když přišel podzim toho předposledního roku té druhé války, koupil jsem balící modrý papír, nitě, klubka rezných nití, lepidlo a celou neděli jsem na podlaze, zatímco cikánka chodila pro pivo, lepil a sestavil draka, utáhl váhu z nití, aby drak stoupal přesně vzhůru na nebesa, a pak jsme rychle udělali dlouhý ocas, na provaz cikánka, jak jsem ji to

naučil, vážala holubičky z papíru, a tak jsme se vydali spolu na Okrouhlík, a když jsem vyhodil draka na nebesa a povolil nitě a pak chvíli držel rezné nitě v prstech a táhl, aby se drak vzepjal a stál nehnutě na nebi, jen ocasem vlnovitě vytvářel písmenko S, cikánka měla dlaně na celé tváři a nad prsty byly ty její rozevřené udivené oči... A pak jsme seděli a já jsem povoloval rezné nitě a dal jsem podržet cikánce draka na nebi a cikánka křičela, že drak ji vytáhne na nebesa, že cítí, že letí vzhůru do nebe tak jako Panenka Maria, držel jsem ji za ramena, že když, tak vzletíme spolu oba dva, ale cikánka mi vrátila klubko nití, a tak jsme seděli a cikánka měla hlavu opřenou o moje rameno a já jsem si najednou usmyslil, že pošlu draku psaníčko, a dal jsem podržet cikánce nitě, ale cikánka měla znovu hrůzu, že drak ji vezme na nebesa a že už mě nikdy neuvidí, tak jsem zarazil do země klacík, na kterém byla navinuta rezná nit, vytrhl jsem z notýsku stránku, natrhl, zasunul za nit, a když jsem zase vzal klubko do prstů, cikánka křičela, vztahovala ruce po psaníčku, které trhavým pohybem se vznášelo po niti vzhůru, cítil jsem v prstech, jak drak táhne, jakýkoliv náraz větru tam nahore přes moje prsty mi vcházel do celého těla, a když psaníčko dorazilo až k váze draka, cítil jsem ten dotyk a celý jsem se zachvěl, najednou ten drak byl Bůh a já jsem byl Syn Boží a ta nit byla Duch svatý, po kterém člověk vchází ve styk, důvěrný styk a hovor se samým Bohem. Tak jsme pouštěli ještě několikrát draka na nebesa, cikánka se osmělila a držela nitě a celá se třásla tak jako já, třásla se nad tím, jak se otrásal i drak v náporech větru, držela nit na prstíku a křičela nadšením... Jednou jsem přišel navečer domů, cikánka na mě nečekala, rozsvítil jsem, vycházel jsem až do rána před dům, ale cikánka nepřišla a nepřišla pak ani nazítří, už nepřišla nikdy. Hledal jsem ji, ale už jsem ji nikdy nespátřil, malinkou dětskou cikánku, prostou jako neotesané dřevo, cikánku jako dech ducha Božího, cikánku, která nic víc nechtěla než topit v kamnech dřívím, které přinášela na zádech, ty těžké trámy a prkna z bouraček, dřeva veliká jako kříž, nechtěla opravdu víc než vařit bramborový guláš s koňským salámem, přikládat do kamen a na podzim pouštět draka na nebesa. Až potom jsem se dozvěděl, že ji sebralo gestapo s ostatními cikány a odvezli ji do koncentráku, odkud už se nevrátila, spálili ji někde v Majdanku nebo Osvětimi v kremačních pecích. Nebesa nejsou humánní, ale já jsem tenkrát ještě humánní byl. Po válce, když nepřišla, na dvoře jsem spálil draka i s nitěmi, dlouhý ocas, jehož holubičky dělala maličká cikánka, na jejíž jméno jsem už zapomněl. Když skončila válka, ještě v padesátých letech jsem míval plný sklep nacistické literatury, s ohromnou chutí ve světle líbezných sonát mé malé cikánky jsem presoval metráky těch brožur a knížek na to samé téma, lisoval jsem statisíce stránek s fotografiemi jásajících mužů a žen a dětí, jásajících starců, jásajících dělníků, jásajících sedláků, jásajících esesáků, jásajících příslušníků armády, do koryta mého hydraulického lisu jsem s chutí házel Hitlera a jeho svitu vstupující do osvobozeného Danzigu, Hitlera vstupujícího do osvobozené Varšavy, Hitlera vstupujícího do osvobozené Prahy, Hitlera vstupujícího do osvobozené Vídne, Hitlera vstupujícího do osvobozené Paříže, Hitlera v jeho soukromém bytě, Hitlera na žňových slavnostech, Hitlera s jeho věrným vlčákem, Hitlera u jeho frontových vojáků, Hitlera prohlížejícího si na inspekční cestě atlantický val, Hitlera vjíždějícího do dobytých měst na Východě a na Západě, Hitlera skloněného nad vojenskými mapami, a čím víc jsem presoval Hitlera a jásající ženy a muže a děti, tím víc jsem myslel na svoji cikánku, která nikdy nejásala, která nechtěla nic jiného než přikládat do kamen a vařit bramborový guláš s koňským salámem a chodit s velkým džbánem pro pivo, nechtěla víc než lámat chleba jako svatou hostii a pak se dívat otevřenými dvířky do kamen na plameny a zář, na melodický hukot ohně, zpěv ohně, který znala od svého dětství a který byl sakrálně spjat s jejím kmenem, oheň, jehož světlo nechává pod sebou všechny žal a vyluzuje na tváři melancholický úsměv, který byl odrazem cikánčiny představy o dokonalém štěstí... Ležím teď na zádech napříč své postele a z nebes spadla mi na prsa maličká myška, sklouzla a zaběhla pod postel, asi jsem několik myšek přinesl v aktovce nebo v kapse kabátu, ze dvora stoupá vůně záchodů, brzo bude pršet, povídám si, leže na zádech nemohu hnout ani jediným údem, tak jsem zbědovaný pivem a prací, kdy za dva dny jsem vyčistil celý sklep na útratu stovek myší, pokorných zvířátek, která nechtěla taky nic jiného než chroustat texty knížek a bydlet v dírách starého papíru, rodit další myšky a kojit je v takovém pelíšku, myšky stočené do klubíčka, zrovna tak jako ta moje cikánečka se vedle mě tulila do klubíčka za chladné noci. Nebesa nejsou humánní, ale je asi něco víc než tato nebesa, soucit a láska, na kterou už jsem zapomněl a zapomněl.

VI

Tricet pět let jsem balil starý papír na hydraulickém lisu, třicet pět let jsem si myslel, že makulaturu a štamf nelze jinak presovat než tak, jak jsem to já dělal, ale teď jsem se dozvěděl, že v Bubnech postavili gigantický lis, který nahradí dvacet lisů, na jakých pracuju já. A když mi očití svědci řekli, že ten gigant dělá balíky ve váze tři a čtyři centy a ty balíky vozí do vagónu pomocí zdvihacích vozíků, povídám si, na to se musíš jít, Haňto, podívat, to musíš vidět, vykonáš zdvořilostní návštěvu. A když jsem stál v Bubnech a viděl jsem tu ohromnou zasklenou halu, velikou skoro jako malé Wilsonovo nádraží, a slyšel jsem dunět ten ohromný lis, tak jsem se roztrásl a nemohl jsem se podívat na ten stroj, chvíli jsem stál a díval se jinam, pak jsem si zavazoval tkaničku botek a nemohl jsem se podívat té mašině do očí. To bývalo vždycky moje, když jsem zahlídl v hromadě starého papíru hřbet a desky nějaké vzácné knihy, tak jsem nešel pro ni hned, ale vzal jsem pucvůli a čistil jsem hřidel mého presu, pak teprve jsem se díval na hromadu papíru a ověřoval jsem si, zda mám s dostatek síly, abych tu knížku vzal a otevřel, a když jsem se prověděl, tak teprve pak jsem zdvihnul knihu a ta knížka se mi v prstech třásla jako kytice nevěsty u oltáře. Takový jsem byl, i když jsem ještě hrával fotbal za náš venkovský klub, věděl jsem, že sestava je ve skříňce u Dolní hospody vyvěšená až ve čtvrtek, ale já jsem přijížděl s tlukoucím srdcem už ve středu, stál jsem rozkročen na kole a nikdy jsem se nemohl podívat do skříňky hned, prohlížel jsem si zámeček a lišty skříňky a pak dlouho jsem si četl jméno našeho klubu a pak teprve jsem se podíval na sestavu, ale ve středu tam byla vždycky sestava ještě z minulého týdne, a tak jsem odjížděl, abych ve čtvrtek stál rozkročený u skříňky a dlouho se díval na všechno, jenom ne na sestavu, a když jsem se zklidnil, tak teprve potom jsem četl pomalu a dlouze sestavu prvního mužstva a potom sestavu rezervy a nakonec sestavu dorostu, a když jsem pak viděl svoje jméno jako náhradníka, byl jsem teprve pak šťasten. Teď jsem zrovna tak stál u gigantického lisu v Bubnech, a když můj zmatek zeslábl, dodal jsem si odvahy a podíval jsem se na ten stroj, který se tyčil do skleněného

stropu haly jako obrovský oltář v chrámu svatého Mikuláše na Malé Straně. Byl ten lis ještě větší, než jsem očekával, veliký pás byl tak široký a dlouhý jako v holešovické elektrárně pás zvolna sypající uhlí pod rošty, na tomhle pásu se zvolna posunoval bílý papír a knihy, ty knihy nakládali mladí dělníci a dělnice, docela jinak oblečení, než jsem byl v práci oblečený já a ostatní baliči starého papíru, měli oranžové a světle modré rukavice a žluté americké čepice s kšiltlem, na sobě takové montérky po prsa a pak kšandičky přes ramena a na zádech zkřížené, takové overaly, které dávaly vyniknout barevným svetříkům a rolákům, a nikde jsem neviděl rozsvícenou žárovku, stěnami a zaskleným stropem proudilo světlo a slunce a u stropu byly větráky, ty barevné rukavice zvyšovaly moje pokošení, protože já jsem vždycky pracoval holýma rukama, abych v prstech ochutnával papír, ale tady nikdo netoužil hmatově zažít ten neopakovatelný půvab starého papíru, a pás unášel knihy a bílé odřezky vzhůru, tak jako běžící chodník unáší chodce z podchodu Václaváku vzhůru do ulic, a ten papír se zasouval rovnou do ohromného kotle, tak velkého jako gigantický kotol ve smíchovském pivovaru, ve kterém se vaří pivo, a když tenhle kotol byl plný, uzavřel se pás a od stropu se snášel vertikální šroub, který ohromnou silou spresoval papír a tak krásně si odfrknul, aby ten šroub opět stoupal ke stropu haly a pás zas pohyboval papírem trhavými pohyby a sypal materiál rovnou do oválného koryta velkého jako bazén na Karláku. A teď jsem se zklidnil natolik, že jsem si všimnul, že tenhle lis balí a presuje celé náklady knih, zasklenou stěnou jsem viděl nákladní auta, jak přivážela balíky knih, vyrovnané až nad sajtny, celé náklady knih, které šly rovnou do stoupy, aniž by jediná stránka umazala lidské oči a lidský mozek a srdce. Viděl jsem teprve nyní, jak dělnice a dělníci na úpatí pásu roztrhávají obaly balíků a berou z nich čerstvé knihy a odtrhávají desky a na pás házejí jen čisté vnitřky knih, házeli ty knížky, které než dopadly, rozevřely stránky a nikdo se do těch stránek nepodíval, vlastně ani podívat nemohl, protože pás musel být pořád plný, nesnášel zastavení, tak jako jsem se nad mým presem zastavoval já, taková to byla nelidská práce tady v Bubnech, docela podobná velrybářské lodi, když síť se vytáhnou zádí a lodníci vybírají ryby a rybičky a třídí je na pásy vedoucí do konzervárny ve vnitřku lodi, ryby jako ryby, knihy jako knihy. A tak jsem si dodal odvahu a vystoupil jsem po schůdkách na plát, které se táhlo kolem dokola oválného koryta, opravdu, procházel jsem se tím platem jako ve varně smíchovského pivovaru kolem kotlů, ve kterých se vaří pět set hektolitřů piva na jednu várku, díval jsem se opřen o zábradlí dolů, jako bych stál na lešení stavby jednopatrového domku, rozvodová deska svítila desítkami knoflíků všech barev jako v nějaké elektrárně a šroub zase tlačil a presoval obsah útroby s takovou silou, jako když mačkáte v zamyšlení jízdenku v prstech, a já jsem se docela zděšený díval kolem sebe a dolů na pracující dělníky a dělnice, na které boční stěnou svítilo slunce, a barvy šatů a svetříků a čepic přecházely v očích a hýřily odstíny, jako nějakí cizokrajní ptáci vypadali ti dělníci, jak ledňáčci, norští hejlové, jak papoušci, ale to nebylo příčinou mého zděšení, já jsem se polekal, protože jsem najednou přesně věděl, že tenhle gigantický pres je smrtelná rána všem malým lisům, věděl jsem pojednou, že tohle, co vidím, je nová epocha v mé branži, že tohle jsou už jináčtí lidé a jináčtí způsob práce. Uvědomil jsem si, že nastal konec drobným radostem, které v malé sběrně přicházely ve formě nalezených, omylem do sběru hozených knih a knížek, že tedy tohle, co vidím, jsou i jináčtí způsoby myšlení, protože možná že každý dělník si vezme jako deputát jednu knížku z každého nákladu domů, že si ji i přečte, ale už je konec všem těm mým kamarádům baličům a konec i můj, protože všichni my staří baliči jsme byli proti své vůli vzdělání, proti své vůli jsme každý měli doma slušnou knihovnu z knih nalezených ve sběru a každý jsme ty knihy četli v bláhové naději, že jednou si něco přečteme, co nás kvalitativně změní. A největší ránu mi zasadilo, když jsem viděl, jak ti mladí dělníci docela beze studu pili mléko a pomo, rozkročení, s jednou rukou v pase, a s chutí pili rovnou z lahve, a to jsem věděl, že je definitivně konec starých časů, že skončila epocha, ve které se dělník na kolenou a v prstech a dlaních matroval s materiálem, jako by s ním zápasil, dával jej na lopatky, tak každý starý typ dělníka byl od práce zbědovaný a zmazaný, protože si musel pustit práci na tělo. Ale tady začala nová doba s novými lidmi a novými způsoby pracovních postupů, nová epocha, která při práci pije mléko, ač každý ví, že taková kráva raději pojde žízni, než by se napila mléka. Nemohl jsem se na to dívat, obešel jsem lis a tam jsem viděl výsledek jeho hydrauliky, ohromný balík, který se posadil rovnou na pláty zdvihacího vozíku, takové ještěrky, která se trhavými pohyby otočila a vyjela na rampu a opravdu odtud rovnou do vagónu, s balíky tak ohromnými jako pomníky zámožných rodin na Olšanech, s balíky velikými jako ohnivzdorné pokladny značky Wertheim. Zdvíhnuv jsem si před oči ty moje ruce, špinavé lidské ruce s prstama prací odřenými jako kmínky vinné révy, díval jsem se na ně a pak jsem je s despektem odhodil, zahoupaly se mi ty ruce v rameni a tu chvíli byla dopolední pauza, pás se zastavil a viděl jsem, jak dělníci a dělnice usedli pod velkou desku, takovou tabuli plnou napináčků a zpráv a listin a lejster, všichni si postavili před sebe láhev mléka a rozbalili si svačinu, kterou v base přinesla svačinářka, a zvolna jedli a zapíjeli salámy a sýry a mazané housky pomem a mlékem a smáli se a bavili se a já jsem se z útržků hovoru musel přidržet zábradlí, protože jsem se dozvěděl, že tihle mladí lidé jsou brigádou socialistické práce, že každý pátek odjíždějí podnikovým autobusem na podnikovou chatu do Krkonoš. Když pak dojedli, zapálili si cigarety a dozvěděl jsem se, že loni podnikli zájezd do Itálie a Francie a letos se chystají na zájezd do Bulharska a Řecka, a když jsem viděl, jak klidně se sepisují a pak přemlouvají jeden druhého, aby jeli všichni do toho Řecka, tak pak už jsem se nedivil vůbec tomu, když slunce se svezlo, tak jako vystoupilo na obloze, že ti mladí lidé se vysvlíkli do půl těla a opalovali se ve slunci a přitom se radili, zdali odpoledne mají raději jet se koupat na Žlutou plovárnu, anebo jet hrát do Modřan nohejbal a fotbal. Ta dovolená v Řecku, ta mnou otrásla, já jsem se do starého Řecka pouze promítal četbou Herdera a Hegela a dionýsovským pojetím světa přes Friedricha Nietzscheho, já jsem vlastně na dovolené nikdy nebyl, já jsem skoro celou dovolenou utratil v zameškaných směnách, kdy šéf mi za jeden den neomluvené šichty strhl dva dny, a když mi nějaký den zbyl, tak jsem si jej nechal proplatit a dělal jsem, protože já jsem byl pořád v restu s tou mojí prací, pod dvorem a na dvoře bylo pořád tolik papíru, víc papíru, než jsem byl já schopen zabalit, takže třicet pět let jsem každý den prožíval a žil Sisyfův komplex, jak mi o tom napsal krásně pan Sartre a ještě líp pan Camus, čím víc mi odvezli ze dvora balíků, tím víc mi napadalo starého papíru do sklepa, tak donekonečna, zatímco brigáda socialistické práce tady v Bubnech je každý den ažůr, teď všichni pracují, jsou opálení a slunce zvyšuje při práci snědost jejich řeckých těl, nejsou ani trošku roztřesení z toho, že o

dovolené pojedou do Helady, aniž by co věděli o Aristotelovi, Platónovi a Goethovi, prodloužené ruce antického Řecka, klidně pracují a dál vyškubávají jádra knih z desek a házejí zdešené a hrůzou naježené stránky na běžící pás, tak lhotejně a klidně, aniž by prožívali všechno to, co taková kniha znamená, přece někdo musel tu knížku napsat, někdo ji musel opravovat, někdo ji musel přečíst, někdo ji musel ilustrovat, někdo ji musel vysázet, někdo ji musel korigovat a někdo ji musel znovu přesázet a někdo ji musel zase korigovat a někdo ji musel definitivně vysázet a někdo ji musel dát do stroje a někdo ji musel znovu přečíst ve vývěškách už naposledy a někdo ji musel znovu dát do stroje a vývěšku za vývěškou dát do dalšího stroje, který knihu svázal, a někdo musel brát ty knihy a sestavit z nich balík a někdo musel napsat za knihu a za všechnu práci na knize účet a někdo musel o knize rozhodnout, že není ke čtení, a někdo musel knihu zatratit a dát příkaz, aby šla do stoupy, a někdo musel knihy uložit do skladu a někdo musel knihy naložit znovu na nákladák a někdo musel přivézt balíky knih až sem, kde dělníci a dělnice v červených a modrých a žlutých a oranžových rukavicích vytrhávají vnitřnosti knih a házejí je na běžící pás, který hluše, ale přesně trhacími pohyby odnáší zježené stránky pod gigantický lis, který je presuje do balíků, a balíky jdou do papíren, kde z nich se udělá nevinný, bílý, literami neposkvřněný papír, aby na něj byly natištěny další a nové knihy... Tak jsem se opřen o zábradlí díval dolů na lidskou práci, viděl jsem, jak přišla do slunce učitelka a přivedla skupinu školních dětí, myslil jsem zkraje, že učitelka je tady na exkurzi, aby děti viděly, jak se starý papír presuje, ale viděl jsem, jak učitelka vzala knihu, vynutila si pozornost dětí a pak předvedla trhací proces tak, aby to děti pochopily, a děti ano, jedno za druhým braly knížku, a když stáhly obal a desky, vzaly do prstíků stránky a snažily se vytrhnout a roztrhnout knihu, ale kniha se bránila, nakonec ale síla dětských ruček byla větší, a tak se dětská čela vyjasnila a práce jim šla od ruky jako dělníkům a dělnicím, které příkypnutím dětí povzbudily v práci... Tak nějak to tady v Bubnech bylo, jako když jsem byl na exkurzi na drůbežárně v Libuši, tak jako děti vytrhávaly vnitřnosti z knížek, tak mladé dělnice v Libuši vytrhávaly z kuřat zavěšených zaživa na pohybujičím se pásu zručnými pohyby játra a plíce a srdce a házely ty vnitřnosti do připravených loden, zatímco běžící pás odnášel trhacím pohybem kuřata k dalším operacím, a já jsem se na to díval a viděl jsem, jak všechna ta děvčata v Libuši jsou při práci veselá a plná legrace, zatímco na rampách v tisíci klecích jsou živá i polomrtvá kuřata, některá, která se dostala ze zadržovaných klecí, sedí na sajtších nákladáků, některá kuřata zobají a nepříjde jim na mysl, aby ulétla od háček pohybujičím se pásu, na které mladá děvčata za krček zavěšují kuřata, která po deseti jsou v klecích... Dívám se dolů na to, jak se děti učí roztrhávat knihy, vidím, jak už jim to jde tak, že si děti musely vysvléci trička a světíky, ale vidím, jak několik knih se spiklo a bránilo se tak, že jeden chlapec a jedna holčička si vyvrátili prstíky, ukoptili si prsty na tvrdých deskách vzpurné knihy, ale dělnice vzaly nedokončené vzpurné knihy a jedním rycnutím vytrhly vnitřnosti a hodily zježené stránky na běžící pás, zatímco učitelka omotávala fákem vyvrácený dětský prst. Nebesa nejsou humánní a já už toho mám dost. Otočil jsem se a sestoupil dolů, a když jsem vycházel, kdosi na mě zavolal... Haňťo, ty starej jezevče, co tomu všemu říkáš? Otočil jsem se a tam u zábradlí ve slunci stál mladík v oranžové americké čepici, nastavoval teatrálně láhev plnou mléka, stál tam jak Socha svobody s pochodní stojící před Novým Yorkem, smál se a třásl tou sklenicí a já jsem viděl, jak všichni ostatní dělníci a dělnice se smějí, že mě snad mají rádi, že mě znají, že celou tu dobu, co jsem se tady potuloval a hroutil, tak mě pozorovali, že se těšili z toho, jak jsem byl z gigantického lisu i z nich otrěsený... teď se smějí a třásli do vzduchu žlutýma a oranžovýma rukavicema, chytil jsem se za hlavu a odcházel jsem chodbou, za mnou zazníval ve všech tóninách smích, od kterého jsem prchal dlouhou chodbou lemovanou tisíci balíky knih, celý náklad knih defiloval a pádil nazad tak, jak já jsem prchal chodbou. Až na konci té dlouhé chodby jsem se zastavil a neodolal jsem, odtrhl jsem obal knih a viděl jsem, že ty knihy, které roztrhávaly děti a dvě z nich si na stranách ukoptily prstíčky, že to je Kája Mařík, vytáhl jsem knihu a podíval se na zadní list a tam jsem se dozvěděl, že náklad je osmdesát pět tisíc, a celkem tři díly, a tak skoro čtvrt miliónu Kájů Maříků marně zápasí i s dětskými prstíčky... A tak jsem zklidněný kráčel dalšími chodbami, kolem mne defilovaly tisíce knih v balících, bezbranných a tichých, zrovna tak, jako když jsem byl na exkurzi v Libuši na kuřecích jatcích, kuřata, která unikla z klecí, kráčela a zobala kolem běžícího pásu tak dlouho, až nakonec dívčí ruka je uchopila, zaživa navlíkla na háček běžícího pásu a prořízla kuřecí hrdlo, kuřátka, která se nerozvinula, jen začala kružnici svého osudu, zrovna tak jako knihy v tomhle magacínu, musí jít předčasně na smrt. Kdybych já tak jel do Řecka, povídám si, jel bych se poklonit do Stagiry, kde se narodil Aristoteles, kdybych já jel do Řecka, tak bych určitě, třebaš v podvlíkačkách a s tkaničkami u kotníků uběhl čestné kolo na počest všech vítězů všech olympiád, kdybych já jel do Řecka. Kdybych tak já jel s tou brigádou socialistické práce do Řecka, já bych jim udělal přednášku o všech sebevraždách, o Demosthénovi, o Platónovi, o Sokratovi, kdybych já tak mohl jet s brigádou socialistické práce na zájezd do Řecka... Ale už je tady nová epocha, nový svět, ti mladí lidé tomu natrhnou tričko, asi už na světě je všechno jinačí a jinak. Tak jsem meditoval a sestupoval jsem zadním vchodem do svého sklepení, do přítmi a světla žárovek a zápachu, pohladil jsem vybledlé hrany koryta mého presu, dřevo, které ukazovalo svoje léta, a tak jsem stál a najednou se ozval křik a úpěnlivý řev, otočil jsem se a přede mnou stál můj šéf s očima podlitýma krví a volal a troubil ke stropu svůj žal nad tím, že jsem byl tak dlouho pryč a že zase dvůr zrovna tak jako sklep je plný starýho papíru až do stropu, já jsem nerozuměl, co na mě můj šéf jajká, ale vycítil jsem, že jsem děsný člověk a že šéf už toho má dost, a opakoval několikrát slovo, které mi ještě nikdo nikdy neřekl, že jsem lempl, lempl, lempl. Gigantický lis v Bubnech a mladá brigáda socialistické práce a já, v morální situaci protikladů, tak já jsem lempl, já ještě menší než ten můj malinký pres, letní zájezd brigády do Helady, a já jsem lempl. A tak jsem celé odpoledne pracoval v jednom tažení, nakládal jsem starý papír vidlemi tak, jako bych pracoval v Bubnech, lesklé hřbety knih se mnou koketovaly, ale já jsem se ubránil a pořád jsem opakoval, ty nesmíš, ty nesmíš se podívat ani do jedny jediný knížky, ty musíš být chladný jak korejský kat. Tak jsem pracoval, jako bych nakládal lopatou hromadu neživé hlíny, mašina pracovala jako šílená, krchtala a škubala sebou, motor se hřál, nebyla zvyklá na to tempo, tak nějak byla tím sklepem nastydlá a revmatická, když jsem dostal žízeň, vyběhl jsem a přes dvůr jsem nesl litrovou láhev mléka, když jsem se napil, jako bych polknul ostatný drát, ale já jsem se nedal a pil jsem po troškách, tak jako když jsem byl malý, tak po lžících jsem polykal rybí tuk, tak odporne bylo

to mlíko, za dvě hodiny se mi podařilo, že se zhroutil od stropu papír a zase díra v podlaze dvora byla otevřená, byl čtvrtek, a tak se stalo, jako každý čtvrtek, na který jsem vždycky čekal docela vzrušený, když knihovnick Komenského univerzitní knihovny přivázel koš vyřazených knih, stál nad otvorem sklepa a shora k mým nohám vysypal celý ten koš filozofických knih, ale já jsem ty knihy naložil do koryta, zahlédl jsem pouze, srdce mi to mohlo utrhnout, Metafyziku mravů, ale hodil jsem ji vidlemi do koryta zrovna tak jako odpadky z plechových košíků visících na kandelábrech, a pracoval jsem dál a dál, jeden balík za druhým, bez reprodukcí starých i nových mistrů, balík jako balík, jen tu práci jsem konal, za kterou jsem byl placen, žádné umění a tvoření a plození v krásném, jen tak jsem odbýval práci a přitom jsem začínal chápat, kdybych takhle pracoval, tak sám se sebou jsem mohl uzavřít brigádu socialistické práce, sám sobě dát závazek, že zvýším produktivitu o padesát procent, a za to bych jistě mohl jet nejen na podnikovou chatu, ale na dovolenou do krásného Řecka, kde bych v dlouhých podvlíkačkách oběhl kolo na stadiónu v Olympii a poklonil se rodišti Aristotela ve Stagíře. Tak jsem štrnkal mléko přímo z láhve a pracoval jsem v podvědomí, že nejsem ještě lempl, pracoval jsem bezcítěně a nelidsky tak jako u gigantického lisu v Bubnech, a navečer, když jsem skončil a když jsem dokázal, že nejsem lempl, šéf, který se sprchoval v sociálním zařízení za kanceláří, mi z proudu hrčící sprchy řekl, že se se mnou už nebude bavit, že podal o mně zprávu na ředitelství a že mě dává k dispozici, abych šel balit starý papír jinam. Tak jsem chvíli seděl a naslouchal jsem, jak se šéf utírá froté ručníkem, slyšel jsem, jak ty jeho šedivé chlupy rachotí, a najednou se mi zastesklo po Mančince, která mi psala už kolikrát, že bydlí teď v Klánovicích a že mne zve, abych se přišel na ni podívat. A tak jsem si přes špinavé nohy natáhl ponožky a vyšel jsem do ulic, pospíchal jsem na autobus a už se smrákalo a já v hluboké melancholii jsem vystoupil v lesním městečku, vyptal jsem se na adresu Mančinky a nakonec jsem za soumraku stál před vilkou v lese, za kterým zapadalo slunce, otevřel jsem branku a nikdo nebyl ani na chodbě, ani v předsíni, ani v kuchyni, ani v pokojích, vyšel jsem otevřenými dveřmi do zahrady a tam jsem se polekal ještě víc než dopoledne v Bubnech. Proti velikým borovicím a jantarovému nebi, za kterým se zvolna hroužilo slunce za obzor, tam se tyčila veliká socha anděla, socha tak veliká jako Čechův pomník v Čechových sadech na Vinohradech, o tu sochu byl opřený žebřík a na něm stál stařec ve světle modrém plášti a bílých kalhotách a bílých střevicích a kladívkem vymodelovával z kamene krásnou ženskou hlavu, už ani ne ženskou ani mužskou, ale tvář androgynního anděla z nebe, ve kterém už není ani pohlaví, a tedy ani sňatku, viděl jsem, jak každou chvíli se dívá ten starý pán dolů, a tam seděla moje Mančinka v křesle, držela růži a voněla k ní a starý muž odkoukával její rysy a přenášel je do kamene zručným dlátem a lehkými údery kladívka, Mančinka měla už šedivé vlasy, ale byla ostříhaná tak jako holky z polepšovny, takový chlapecký účes jako nějaká sportovkyně, atletka, která zduchovněla, jedno oko měla níž a to jí dodávalo vznešenou náladu, dokonce se zdálo, že na jedno oko Mančinka maličko šilhá, ale já jsem viděl, že to není vada oka, ale že je to pouze posunuté oko, které opravdu zahlédlo a teď se trvale dívá přes práh nekonečna do samého středu rovnostranného trojúhelníku, do srdce samého bytí, že to její šilhavé oko je poselství věčného kazu v diamantu, jak to krásně napsal jeden katolický existencialista. A já jsem stál zasažen bleskem, nejvíc jsem se ale podívoval na soše dvěma velikým bílým křídům, velikým jako dvě bílé almáry, ta křídla a ty perutě byly jakoby v pohybu, jako by Mančinka jimi lehounce pohybovala, jako by chtěla vzlétnout anebo před vteřinou přistála po letu nebesy, a já jsem to viděl na vlastní oči, že Mančinka, která měla hrůzu ze čtení, která nepřečetla jedinou pořádnou knížku, a když, tak jen proto, aby usnula, tak teď se na konec své životní cesty dopracovala svatosti... Když padl soumrak a nastala noc, starý umělec pořád stál na bílém žebříku, kde svítily jeho bílé kalhoty a bílé střevíce, jako by visel z nebes, Mančinka mi podala vlažnou ruku a zavěšila se do mne a řekla mi, že tenhle ten starý pán je poslední její milenec, poslední článek v řetězu mužských, se kterými kdy co měla, že je to její milenec, který už ji miluje jen a pouze duchem, a tak v zastoupení jí tesá pomník, kterým se zaživa bude těšit v zahradě, a po smrti bude ten anděl stát na jejím hrobě jako těžítka na její rakvi. A zatímco starý umělec stál na žebříku a zápasil o výraz tváře ve světle měsíce, který se vyhoupl a svítíl umělci na cestu dlátu, Mančinka mě prováděla svojí vilou od sklepa až na půdu a vykládala mi tichým hlasem, jak se jí zjevil anděl a ona jej poslechla a namluvila si kopáče a za poslední peníze si koupila parcelu v lese, a ten kopáč vykopal základy a spával s ní ve stanu, pak ho pustila k vodě a namluvila si zedníka a ten zedník s ní spával a miloval ji ve stanu a postavil všechny zdi, a pak si Mančinka namluvila tesaře a ten jí na novostavbě udělal všechny tesařské práce a v noci s ní spával už v pokoji na jediné posteli, pustila i jeho k vodě a namluvila si klempíře, který s ní spával v té samé posteli jako tesař, ale udělal jí všechny klempířské práce, aby i jeho po dokončení klempířských prací pustila k vodě, a namluvila si pokrývače, který jí miloval v posteli a při tom jí pobil střechu etemitovými destičkami, aby i jeho pustila k vodě, a namluvila si fasádníka, který jí nahodil všechny stěny a všechny stropy a za to s ní spával v noci v posteli, aby i jeho pustila k vodě, a namluvila si truhláře, který jí udělal nábytek, a tak láskou v posteli a vytčeným cílem si Mančinka postavila tuhle vilku, a navíc si namluvila umělce, který jí miluje platonickou láskou a navíc staví a tesá v zastoupení Boha Mančinku jako anděla. A tak jsme se vrátili tam, odkud jsme vyšli, opsali jsme kruh Mančiničím životem a po žebříku sestupovaly bílé střevíce a bílé kalhoty, zatímco světle modrý plášť splýval s měsíční nocí, jako by sestupoval z nebes, dotkl se bílý střevíc země a šedovlasý stařec mi podal ruku a pravil mi... že Mančinka mu všechno vypravovala o mně a o ní, že Mančinka je jeho Múza, že Mančinka ho zúrodnila tak, že je schopen tesat v zastoupení vyšších mocností sochu Mančinky jako gigantického něžného anděla... Tak posledním vlakem jsem se vracel z Klánovic, docela opilý jsem ulehl oblečený na mou postel, pod baldachýn, nad kterým se tyčila dvě tuny knih, ležel jsem a viděl jsem, jak Mančinka, aniž by chtěla, stala se tou, o které se jí nikdy ani nesnilo, že Mančinka to dotáhla nejdál ze všech lidí, které jsem v životě potkal, zatímco já, který jsem neustále četl a hledal z knih znamení, tak knihy se proti mně spikly a nedostal jsem ani jediné poselství z nebes, zatímco Mančinka nenáviděla knihy a stala se tou, kterou byla, stala se tou, o které se jediné píše, dokonce ještě víc, rozletěla se svými perutěmi z kamene, perutěmi, které když jsem odjížděl, tam ve světle měsíce zářily jako dvě rozsvícená okna empirového zámku do hlubiny noci, tak na těch křídlech Mančinka odvála daleko od sebe naši love story s pentlemi a fábory i svoje lejno, které přivezla za sebou na lyžích před společnost hotelu Renner na úpatí Zlatého návrší.

VII

Třicet pět let jsem presoval starý papír na hydraulickém lisu, třicet pět let jsem si myslel, že tak, jak pracuji, budu pracovat napořád, že ten pres půjde se mnou do penze, avšak už třetí den po tom, co jsem spatřil gigantický lis v Bubnech, opak všeho mého snění se stal skutečností. Přišel jsem do práce a tam stáli dva mladíci, poznal jsem, že to jsou členové brigády socialistické práce, byli oblečení, jako když jdou hrát baseball, oranžové rukavice a oranžové americké čepice s kšiltem a modré montérky až po prsní bradavky, a pod kšandičkami měli zelené roláky. Vítězný šéf je odvedl do mého sklepení, ukázal jim můj lis a ti mladíci hned tady byli jako doma, na stůl si dali čistý papír a postavili láhve mléka a já jsem stál pokofený a zasažený, stál jsem ve stresové situaci a najednou jsem tělem i duší poznal, že už nikdy nebudu schopen se adaptovat, že jsem v té samé situaci, jako byli mniši několika klášterů, kteří když se dozvěděli, že Koperník objevil jiná kosmická zákony, než platily dosud, že Země není centrem světa, ale naopak, tak ti mniši páchali hromadně sebevraždy, protože si nedovedli představit jiná svět, než ve kterém a kterým doposavad žili. A šéf mi pak řekl, abych zametal na dvoře nebo pomáhal, nebo vůbec třeba nic nedělal, protože příští týden mám jít balit čistý papír do sklepení pro tiskárnu Melantrich, nic jiného že nebudu balit než čistý papír. A to se mi udělaly mžitky před očima, tak já, který jsem třicet pět let balil štamf a makulaturu, já, který jsem nemohl žít bez překvapení, že každou chvíli z hnusného papíru vylovím krásnou knihu jako přemii, tak já mám jít balit neposkvrněný, nelidsky čistý papír. A ta zpráva mě srazila na první schod sklepa, a tak jsem tam seděl jako sypánek, docela opařený tou zprávou, ruce mi visely přes kolena, naprasklým úsměvem jsem se díval na ty dva mladíky, kteří za nic nemohli, protože jim řekli, aby šli lisovat papír do Spálené ulice, a tak šli, protože to byl jejich chleba, jejich úkol, viděl jsem, jak vidlema házeli starý papír do koryta a pak mačkali zelený a červený knoflík, a já jsem se kojil bláhovou nadějí, že ta moje mašina udělá stávkou, že se hodí marod, že bude předstírat, že se zasekly kolečka a převody, ale i ta moje hydraulika mě zradila, pracovala docela jináč, tak jako za mlada, hřměla na plné obrátky, a dokonce když došla k mezní úvratí, tak si zacinkala a od prvního balíku cinkala napořád, jako by se mi vysmívala, jako by ukazovala, že teprve pod rukama brigády socialistické práce rozvinula všechny své schopnosti a možnosti. A já jsem musel uznat, že ti mladíci za dvě hodiny už tady byli ve sklepě, jako by tady byli léta, rozdělili si práci a jeden z mladíků vylezl na hromadu tyčící se až ke stropu, hákem stahoval starý papír rovnou do koryta a za hodinku už udělali ti mladíci dalších pět balíků a šéf každou chvíli chodil k otvoru v podlaze dvora, nakláněl se dolů a tleskal divadelně těma svýma buclatýma pacičkama a volal a přitom se na mě díval... Bravo, bravissimo, molodci! A já jsem přivíral oči a chtěl jsem odejít, ale nohy mi nesloužily, ochrnul jsem tou potupou, docela mne opařila ta moje mašina tím svým protivným cinkáním, které upozorňovalo, že za vteřinku tlak stěny dosáhne vrcholu a čelo presu se zastaví. A viděl jsem, jak vidle se zablyštěly vzduchem, jak do koryta zaletěla knížka, a já jsem vstal a vytáhl tu knihu, oťel ji o blůzu, chvíli jsem tu knihu držel na prsou, hrála mne, ač byla studená, tiskl jsem tu knihu k sobě jako matka dítě, jako v Kolíně na náměstí byla socha Mistra Jana z Husi, jak tiskne k sobě bibli tak, až ta bible je půlkou vmáčnutá do těla světce, díval jsem se na ty dva mladíky, ale oni se na mne nedívali, nastavil jsem tu knihu, aby si jí všimli, ale oni se na ni podívali, jako by se nic nestalo, a já jsem našel v sobě sílu a podíval jsem se na obálku, a ano, byla to krásná kniha, Charles Lindbergh ji napsal o tom, jak přeletěl jako první člověk oceán. A tak jako vždycky, ihned jsem si vzpomenu na Frantíka Šturma, kostelníka od svaté Trojice, který sbíral všechny knížky a časopisy o letectví, protože byl přesvědčen, že předchůdce Ježíše byl Ikaros, akorát s tím rozdílem, že Ikaros byl sražen z nebes do moře, zatímco Ježíš raketou Atlas tahem sto osmdesátí tun byl vynesena na oběžnou dráhu kolem Země, kde kraluje podnes. Povidám si, dneska naposledy odnesu Frantíkovi do jeho mikrobiotické pracovní knihu o tom, jak Lindbergh překonal oceán. A potom konec drobných radostí. Vypotácel jsem se na dvůr, šéf zářil a vážil mladíčkou prodavačku Hedvičku, tak jako vždycky, nejdřív s balíčkem sběru a potom Hedvičku samotnou, to bylo šéfovo, tak jako já jsem byl na knihy, tak šéf byl na mladá děvčata, všechny vždycky zrovna tak jako Hedvičku zvážil s balíčkem a potom jen tak, o každé dívence si šéf vedl zápisníček a tam zapisoval jejich váhy, skotačil s těma děvčatama a vůbec nevnímal okolí, bral ty holčiny v pase a upravoval je na váze, jako by je chtěl fotografovat, pokaždé každou tu dívčinu poučoval o mechanismu té Berkelovy váhy, a přitom je bral v pase a za prsa a pokaždé, když ukazoval na ciferník, tak stál zrovna tak jako teď s Hedvičkou, stál za dívencou, držel ji za boky a hlavu kladl zezadu do dívčích vlasů, ke kterým s rozkoší voněl, bradu měl na rameni holčiny a pak ukazoval na ciferník, aby pak odskočil a přehodil kliku váhy a radoval se a gratuloval, když shledal, že Hedvička nepřibrala na váze, a zapsal váhu jejího těla do notýsku a pak oběma rukama pomáhal dívence z váhy a zase ji držel v pase a volal... Hopta, jako z nějakého žebříčku bral holčinu a přitom jí voněl k prsům a poprosil vždycky, aby teď na oplátku zase Hedvička zváží šéfa, a při tom vážení šéf řičel do stropu dvora a troubil nadšením jako starý jelen, když vidí mladíčkou laň, a Hedvička musela zase napsat šéfovu váhu na futro dveří, které nikam nevedly. Kráčel jsem dvorem a průjezdem ven do slunce, ale pro mne byl dneska všude soumrak, když jsem došel do kostela, Frantík Šturm pucvolí leštil postranní oltář jako nějakou mašinu, docela dával najevo, že je myšlenkama někde jinde, taky měl zpackaný osud, hobby Frantíka Šturma byly noviny, psal lokálky o zlomených nohách a jeho specialitou byly pondělní zprávy o rvačkách a výtržnostech, které končily deliriem a odvozem výtržníků do nemocnice nebo v košatince na policejní komisařství, psával do Českého slova, do večerníků, a nechtěl dělat nic jiného než psát o těch rvačkách, ale jeho tatínek byl kostelník a umřel, a tak Frantík to vzal po něm, kostelníčil, ale duchem pořád psal o všech opilých výtržnostech na Starém i Novém Městě, ale jak měl trošku času, odskočil si do svého pokojíku na faře, posadil se do vyřezávaného biskupského křesla a vytáhl knihu o letectví a četl si s pohnutím o nových letounech a konstruktérech letadel. Frantík měl jistě těch knížek přes dvě stě, a tak když jsem mu podal nalezenou knížku z mého sklepa, Frantík si utřel ruce, a jak se usmíval, hned jsem věděl, že takovou knihu ještě ve své mikrobiotické knihovničce nemá, podíval se na mne a já jsem viděl, jak jeho pohled mne celého objal, dokonce mu zvlhly oči dojetím a já jsem viděl, jak to krásné údobí malých a drobných radostí mého sklepení skončilo a já už nikdy nepřinesu Frantíkovi Šturmovi potěšení. Tak jsme stáli pod křídly dvou ohromných andělů zavěšených na řetěze nad postranním oltářem, ale otevřely se neslyšně dveře a tichým krokem přišel farář a suše řekl, že Frantík Šturm

si má obláci dres ministranta a že půjdou zaopatřovat. A tak jsem vyšel do slunného dopoledne, zastavil jsem se před klekátkem pod svatým Tadeáškem, chvíli jsem tak stál a viděl jsem sám sebe, jak jsem se tady modlival, jak jsem prosil Tadeáška, aby se v nebi přimluvil, aby ta děsná auta, co mi do dvora vozila ten hnusný papír z jatek a Masen, aby sletěla do Vltavy s tím nákladem, vzpomenu si, když jsem ještě rád dělal legraci, jak na klobouk jsem si nalepil ve sběru nalezené hvězdy, a tak jsem klečel a slyšel, jak kolem mne chodí bývalí majitelé činžáků a hlasitě říkají... Je to dobrý, dělníci už lezou ke křížku... Tak jsem stál, klobouk stažený do očí, a najednou mi napadlo, abych si pokleknul, abych zkusil to poslední, abych se pomodlil a poprosil Tadeáška, aby udělal nějaký zázrak, jedině zázrak by mi pomohl nazpátek k mému presu, do mého sklepa, k mým knížkám, bez kterých nemohu žít, už jsem chtěl pokleknout, když do mne vrazil profesor estetiky, jeho brýle se třpytily ve slunci jako dva skleněné popelníky, stál přede mnou docela zmatený, tak jako vždycky držel aktovku a jako vždycky, když jsem měl klobouk, pravil mi... Je tam mladej? A já jsem se zamyslel a řekl jsem, že není. Proboha, snad mi neonemocněl? polekal se profesor. Povídám, neonemocněl, ale já vám to řeknu na rovinu, je konec článkům od Rutheho, je konec recenzím Engelmüllera... řekl jsem a sundal jsem klobouk a profesor estetiky se polekal, až propadl v kolenou, a ukázal na mne prstem a zvolal... Vy jste ten mladej a vy jste i ten starej? Posadil jsem si klobouk a stáhl do čela a řekl jsem hoře... Jsem, je konec se starou Národní politikou, je konec s Národními listama, vyhodili mne ze sklepa, rozumíte? A kráčel jsem o číslo dál, k průjezdu našeho dvora, kam jsem chodil třicet pět let. Profesor hopsal kolem mne, obíhal mne, bral za rukáv, dával mi do dlaně desetikorunu a pak ještě jednu pětku, díval jsem se na ty peníze a říkal jsem hoře... Aby se mi líp hledalo? A profesor mne vzal za rameno, přes těch deset dioptrií měl tak veliké oči jako kůň, kýval brýlemi a breptal... Ano, aby se vám líp hledalo. Povídám, hledalo, ale co? A on řekl už docela zmaten... Nějaký jinačí štěstí... došeptal a uklonil se a něj dřív couval a potom se teprve otočil a vzdaloval se jak z místa neštěstí. A když jsem zahrnul do našeho průjezdu a uslyšel jsem, jak ten můj hydraulický pres si zvesela cinká, tak zvesela jak sáně vezoucí opilou svatbu, nemohl jsem jít dál, nemohl jsem se už ani podívat na ten můj pres, otočil jsem se a vyšel na chodník, slunce mi oslepilo oči a já jsem stál a nevěděl jsem kam jít, nepřišel mi na pomoc v bouřích ani jeden text z knih, na které jsem přísahal, tak jsem stál a loudal se ke svatému Tadeáškovu, zhroutil jsem se na klekátko, opřel jsem si hlavu v dlaních a snad jsem usnul a snad jsem dřímal a snad jsem tagtrojmoval a snad jsem se už pomátl tím příkořím, které mým tělem učiněno bylo, tiskl jsem si dlaně na oči a viděl jsem, jak můj hydraulický lis se stal gigantem všech gigantických presů, viděl jsem, že je tak veliký, že jeho čtyři stěny stojí a obklopují celou Velkou Prahu, viděl jsem, jak jsem stisknul zelený knoflík, bočné stěny se daly do pohybu, stěny tak veliké jako údolní přehrady, viděl jsem, jak první panely se kácí a stěny hravě, jako myšky v mém presu, se hrnou dál a dál a pořád hrnou před sebou ze všech stran všechno, co jim stálo v cestě, viděl jsem z nadhledu, jak zatímco v centru Prahy život jde pořád svou normální cestou dál, jak čela mého gigantického presu hrnou a pustoší celé periferie a simultánností svých stěn teď shrnují všechno k centru, vidím stadióny a chrámy a veřejné budovy, vidím, jak všechny ulice a uličky, jak všechno se kácí a stěny mého apokalyptického lisu nenechají uniknout ani jediné myšce, teď vidím, jak padá Hrad a z druhé strany jak se kácí zlatá kupole Národního muzea, jak voda Vltavy stoupá, ale síla hydrauliky mého lisu je tak strašlivá, že všechno jí neklade větší odpor než starý papír ve sklepení pod mým dvorem, vidím, jak teď urychleně stěny gigantu hrnou před sebou všechno to, co už zpustošily, vidím sám sebe, jak se na mne kácí chrám svaté Trojice, vidím, že už nevidím, vidím, že jsem slisován a propojen s cihlami a trámovím a klekátkem, a pak už jen slyším, jak praskají tramvaje a auta a stěny se sestupují k sobě blíž a blíž, pořád ještě je uvnitř sutin dostatek volných prostorů, pořád ještě ve tmě rozvalin je dostatek vzduchu, který teď ze čtyř stran, čtyřmi stěnami gigantického lisu syčí a tryská vzhůru docela smíšen s nářkem lidí, otvírám oči a vidím uprostřed pusté pláně ohromný balík, spresovanou krychli o hraně pět set metrů a možná víc, vidím celou Prahu spresovanou i se mnou, se všemi mými myšlenkami, se všemi texty, které jsem kdy přečetl, s celým mým životem, ne víc než malinká myška, kterou s papírem tam dole v mém sklepení presují dva brigádníci socialistické práce... Otevřel jsem udiveně oči, pořád jsem klečel na klekátku pod svatým Tadeáškem, chvíli jsem se tupě díval na štěrbinu v opěradle, pak jsem vstal, díval jsem se na červené pruhy tramvají, díval jsem se na auta, na proudící chodce, ve Spálené ulici se lidé nikdy nezastavují, všichni pádí z Národní na Karlák a obráceně, chodníky jsou úzké, a proto se lidé nezastavují, vrážejí do mne, jak pospichají, tak opřen o zeď fary se tupě dívám, vidím, jak ze vrat fary vyšel Frantík Šturm, jako vždycky oblečený ve svátečních šatech, dokonce si vzal kravatu, obřadně vykročil ze schodů, asi kráčí tak jako vždycky k nám, ale teď mne uviděl, tak jako vždycky přišel ke mně, uklonil se mi a optal se mne... Jste pan Haň'a? Pravil jsem jako vždycky dřív ve dvoře nebo ve sklepech... Ját' jsem. A Frantík Šturm mi podal obálku, uklonil se mi a odcházel nazpátek do farního pokojíku, aby se převlékl, protože tak jako vždycky Frantík Šturm, když jsem mu našel nějakou knihu, cennou pro jeho knihovničku, i dneska se převlékl do redingotu a vzal si kaučukový límec a kravatu ve tvaru kapustového listu, aby mi tak jako vždycky obřadně předal dopis, který jsem jako vždycky ihned roztrhl, a tam, na bílém psaní s ozdobným záhlavím bylo vytištěno... Mikrobiotická pracovna na Frantíka Šturma... a bylo napsáno... Vážený pane, jménem mikrobiotické pracovny Vám děkujeme za knihu Charlese Lindbergha Můj let přes oceán. Tato kniha obohatí naši knihovnu a doufáme, že i nadále budete naším příznivcem. Za mikrobiotickou pracovnu... Frantík Šturm... a kulaté razítko, do kruhu stočená písmenka... Mikrobiotická pracovna Frantíka Šturma... Kráčel jsem v zadumání na Karlák, tak jako vždycky jsem roztrhal ten dopis, to poděkování, o kterém jsem věděl, že je poslední, protože drobné maličkosti, drobné radosti, těm odzvonila v mém sklepení moje mašina, můj slavný pres, který mě zradil. Stál jsem bezradně na Karláku a díval jsem se na třpytící se sochu přicementovanou na průčelí, sochu Ignáce z Loyoly, kterému vycházela svatozář z celého těla, stál tam na průčelí vlastního chrámu a celá jeho postava byla obtažena trumpetovým jásajícím zlatem... já jsem však místo svatozáře viděl stojatou zlatou vanu, ve které vstoje ležel Seneca po té chvíli, když si nožem otevřel na zápěstích žíly, jako doklad sebe sama, že mu to správně myslí, že nenapsal nadarmo knížku, kterou jsem měl rád... O klidu duševním.

Opřený o pult otevřené skleněné stěny automatu v Černém pivovaře piju popovickou desítku, povídám si, od téhle chvíle, kamaráde, musíš na všechno být už sám, sám sebe musíš donutit, abys šel mezi lidi, sám sebe musíš bavit, sám se sebou hrát divadlo tak dlouho, než sám sebe opustíš, protože od teďka krouží jen samé melancholické kružnice, a tak jak jdeš dopředu, současně se navracíš zpátky, ano, progressus ad originem je regressus ad futurum, tvůj mozek není víc než hydraulickým lisem spresované, myšlenky. Pil jsem desítku ve slunci, díval jsem se, jak Karlákem proudí lidé, samí mladí lidé, studenti, každý mladý člověk si nesl na čele mladou hvězdu jako odznak toho, že mladý člověk je zárodek génia, viděl jsem, jak z jejich očí stříká síla, ta samá síla jako stříkala ze mne až do té doby, kdy mi můj šéf řekl, že jsem lempl. Jsem opřen o zábradlí a tramvaje projíždějí nahoru a dolů a červené pruhy mi dělají dobře, mám s dostatek času, mohl bych se jít podívat do nemocnice Na Františku, jak jsem slyšel, jsou tam schody do prvního patra, schody sestavené z fošen a trámů, když po popravě českých pánů na Staroměstském rynku františkáni koupili celé to popravčí lešení, raději bych se šel podívat někam na Smíchov, tam v šlechtické zahradě je pavilón, kde v podlaze je knoflík, na který když šlápnete, tak se rozevře stěna a vyjede, vosková figurína, docela podobná kunstkomoře v Petrohradě, kde šestiprstý kripl, když za měsíčné noci omylem šlápl na knoflík, vyjel sedící voskový car a zahrozil, jak to pěkně napsal Jurij Tyňanov ve své Voskové figurě, ale já asi nepůjdu nikam, stačí mi, když zavřu oči a všechno si představím ještě přesnější, než to je ve skutečnosti, raději se dívám na proudící chodce s tvářemi záhonů macešek, já když jsem byl mlád, tak jsem taky míval o sobě krásné představy, jeden čas jsem si myslel, že zkrásním, když si koupím kristusky, tenkrát moderní střevice jen z pásků a přezek, že v těch střevicích musím mít fialové ponožky, maminka mi je upletla, a když jsem poprvé vyšel v těch kristuskách a dal jsem si rande u Dolní hospody, ač bylo úterý, napadlo mě, zdali ve skřínce našeho fotbalového klubu není už sestava? A tak jsem stál před skříňkou, prohlížel jsem si kování kolem klíčové dírky a pak teprve jsem vykročil blíž, ale četl jsem sestavu z minulého týdne, a pak jsem četl tu sestavu ještě jednou, protože jsem cítil, jak tou fialovou ponožkou a tím pravým střevicem jsem šlápl do něčeho velkého a mokrého, přečetl jsem sestavu se svým jménem na konci ještě jednou, abych našel sílu podívat se dolů, a když jsem se podíval, stál jsem ve velikém psím hovně, které mi oblévalo a zavřelo celý střevec sestavený jen z pásků a přezky, a tak jsem znovu četl pomalu jedno jméno za druhým, celou jedenáctku našeho dorostu jsem přečetl, i svoje jméno jako náhradník, ale když jsem se podíval dolů, pořád jsem stál v tom hrozném psím hovně, a když jsem se podíval na náves, vyšla z vrátek moje dívka a já jsem rozepnul přezku a vyzul fialovou ponožku a nechal jsem to všechno i s kytičkou tam pod skříňkou našeho fotbalového klubu a utekl jsem za vesnici do polí a tam jsem meditoval, zda mne osud nevaruje, protože tenkrát už jsem se chtěl stát balíčem starého papíru, a tak se dostat ke knihám. Tak jsem si od výčepu přinesl další a další sklenice piva a opřen o zábradlí stojím u otevřené stěny automatu, slunce mi přivírá oči, povídám, co kdyby ses tak šel podíval na Klárov, je tam v kostele krásná mramorová socha archanděla Gabriela, a přitom se podíváš na nádhernou zpodobnění, kterou dal farář postavit z těch piniových prken a fošen, ze kterých byla sbita bedna, ve které z Itálie byla přivezena ta mramorová socha archanděla Gabriela, zavřel jsem sladce oči a nešel jsem nikam, pil jsem pivo a viděl jsem sám sebe, jak za dvacet let po tom maléru s fialovou ponožkou a střevicem kráčím předměstím Štětína, došel jsem až k blešmu trhu, a když jsem došel až na konec těch bědných prodavačů, vidím člověka, jak nabízí pravý střevec a pravou fialovou ponožku, přísahal bych, že to byla ta kristuska a ta moje fialová fuseklička, dokonce odhadem jsem zjistil, že to je to samé číslo, čtyřicet jedna, tak jsem zmaten stál a díval se jako na zjevení, žasnul jsem nad vírou toho prodavače, že jednonohý si přijde koupit střevec s fialovou ponožkou, prodavač věřil, že někde existuje mrzák s pravou nohou a číslem čtyřicet jedna a s touhou sjet si do Štětína koupit střevec a ponožku, která zvýší jeho půvab. Vedle toho fantastického prodavače stála stařenka, která nabízela dva bobkové listy, které držela v prstech, já jsem odcházel plný údivu, jak se kruh uzavřel, ten můj střevec a fialová ponožka jak oběhly krajinami, aby se mi postavily do cesty jako výčitka. Vrátil jsem prázdnou sklenici a přešel jsem koleje, písek parku křupal a vrzal jako zmrzlý sníh, ve větvích cvrlikali vrabci a pěnkavy, díval jsem se na kočárky a na maminky, jak sedí na lavičkách ve slunci a s vyvrácenými hlavami nastavují tváře léčivým paprskům, dlouho jsem stál před oválným bazénem, ve kterém se koupaly nahé děti, vidím bříška těch děcek, jak jsou označována proužkem od trenýrek a kalhotek, haličtí židé, chasidi, nosívali pásy jako znatelné a výrazné pruhy, které dělily tělo na dvě části, tu krásnější se srdcem a plícemi a játry a hlavou, a tu část lidského těla se střevy a pohlavními orgány jako část pouze trpěnou, a tedy nedůležitou, vidím, jak katoličtí kněží ten pruh posunuli ještě výš, kolárkem si na krk dali viditelné znamení, které zdůrazňuje pouze hlavu jako misku, do které si smáčí prsty sám Bůh, dívám se na ty koupající se děti a na jejich nahých tělech viditelné pruhy od kalhotek a trenýrek a vidím, jak řádové sestry krutým pruhem vykrojily z hlavy pouze tvář, obličej sevřený krunýřem škrobených kulek, tak jak to mají automobiloví závodníci formule jedna, dívám se na ty stříkající a pohybující se nahé děti a vidím, jak ty děti nic nevědí o pohlavním životě, a přece už jejich pohlaví je v tiché dokonalosti, jak mne o tom poučil Lao-c', dívám se na ty pruhy kněží a řádových sester a pásy chasidů a myslím si, že lidské tělo jsou přesýpací hodiny, co je dole, to je i nahoře, a co je nahoře, to je i dole, dva do sebe zapasované trojúhelníky, pečetní znak krále Šalamouna, úměra mezi knihou jeho mladosti, Písni písní, a výsledkem jeho pohledu starého pána, marnost nad marností, knihou Kazatel. Oči mi vzlétly na chrám Ignáce Loyoly, svatozář z trumpetového zlata se zatřpytila, je to zvláštní, že téměř všechny sochy velikánů naší literatury sedí ochrnuté v kolečkových křeslech, Jungmann a Šafařík a Palacký strnule sedící v křesle, i ten Mácha na Petříně musí se lehce opírat o sloup, zatímco katolické sochy jsou plné pohybu jak atleti, jako by pořád nahrávali míč nad volejbalovou sít, jako by právě doběhli stovku nebo vířivým pohybem daleko od sebe zahodili disk, pořád s pohledem vzhůru, jako by oběma rukama vybírali směč samotného Boha, křesťanské sochy v pískovci s výrazem fotbalisty, který se vztyčenýma rukama a radostným výkřikem právě vsítil vítězný gól, zatímco sochy Jaroslava Vrchlického jsou sražené do pojízdného křesla. Přešel jsem asfaltku a ze slunce jsem vešel do stínu k Čížkům, v lokále byl tak hluboký stín, že tváře hostů svítily jako škrabošky, zatímco těla pohltil stín, sestoupil jsem po schodech do restaurace a tam přes rameno člověka jsem si přečetl nápis na zdi, tady býval domek, ve kterém Karel Hynek Mácha napsal svůj Máj, posadil jsem se, ale když jsem se podíval ke stropu, polekal jsem se, protože jsem seděl

pod žárovkami tak, jako bych byl ve svém sklepení, vstal jsem a zase jsem vyšel před restauraci a rovnou jsem vrazil do svého kamaráda, který byl přiovilý a hned vytáhl náprsní tašku a v listinách tak dlouho hledal, až našel a podal mi jednu, četl jsem zprávu záchytné stanice, že jmenovaný dneska ráno neměl v krvi ani promile alkoholu, o čemž se podává zpráva. Vrátil jsem složenou listinu a ten můj kamarád, jehož jméno jsem už zapomněl, mi vykládal, jak chtěl začít nový život, a tak dva dny pil mlíko, a dnes ráno z toho tak vrávoral, že ho šéf poslal pro opilost domů a strhl mu dva dny z dovolené, ale on šel rovnou na záchytku, a tam když zjistili to, co napsali pak na úřední papír, že nemá ani kvintlík alkoholu v krvi, tak ještě zvedli telefon a vynadali šéfovi, že morálně deptá dělníka, a tak z té radosti nad tím, že má úřední vysvědčení, že nemá v krvi ani kapku alkoholu, pije od božího rána, a že mě zve, abych pil s ním, že bychom se mohli pokusit zdolat Veliký slalom, na kterém jsme před lety skoro vždycky ztroskotali, jen jednou jsme projeli všemi brankami. Já jsem ale už na Veliký slalom zapomněl, už jsem si ani nemohl vzpomenout na jedinou branku, a tak ten můj kamarád, jehož jméno jsem taky zapomenul, mi nadšeně líčil, aby mne získal pro ten slalom, že začneme jedním pivem u Hofmanů a pak projedeme brankou na Vlachovce a pak Na růžku, pak pěkně dolů na Ztracenou vartu a pak projedeme brankou u Milerů a pak k Erbu a všude si dáme jen jedno velké pivo, abysme měli dostatek času projet brankou u Jarolímků, a pak jedno pivo u Ládi a hned zahrnout ke Karlovi Čtvrtému a pak sešupem dolů do automatu Svět a pak už zpomaleným tempem projet brankou u Hausmanů a u Pivovaru, pak přes koleje ke Králi Václavovi a pak projet brankou u Pudilů neboli u Kroftů a pak můžeme ještě projet brankou u Douďů a u Merkuru a dojet na cílovou rovinku na Palmovce anebo v automatu u Schollerů a eventuálně, když bude čas, tak celej ten slalom zakončit buďto u Horkých, nebo U města Rokycan... A ten opilý člověk se při líčení té trasy na mne věšel a já jsem se odvracel od jeho nadšení, zanechal jsem opilce u Čížků a přešel jsem do libosadu macešek s lidskými tvářemi na Karláku, ctitelé slunce přešli z laviček už ve stínu na lavičky do zapadajícího slunce, už jsem zase v Černém pivovaru, dal jsem si sklenku hořčáku a pak pivo a zase ten hořčák, teprve když jsme drceni, vydáváme ze sebe to nejlepší, skrz větve už svítí na tmavém nebi neonové hodiny na Novoměstské věži, když jsem byl chlapec, sníval jsem o tom, kdybych byl milionář, tak bych všem městům koupil fosforeskující ručičky a ciferníky, zmačkané knihy naposledy se pokoušejí roztrhnout balík, portrét člověka s houbovitou tváří, Karlákem táhne průvan od Vltavy a to já mám rád, rád jsem chodil na Letnou navěčer hlavní třídou, od řeky táhne vůně a ze Stromovky vůně louky a listí, teď vůně Vltavy táhnou ulicí a já vcházím k Bubeníčkům, posadil jsem se a nepřítomně si poručil pivo, nad mojí spící hlavou až ke stropu se tyčí dvě tuny knih, každý den mne čeká Damoklův meč, který jsem si zavěsil sám, jsem chlapec, který nese domů špatné vysvědčení, bublinky stoupají vzhůru jak bludičky, tři mladíci hrají v koutě na kytaru a tiše zpívají, všechno živé musí mít svého nepřítele, melancholii věčné stavby, to krásné helénství jako vzor a cíl, klasická gymnázia a humanistické univerzity, zatímco v kloakách a kanálech hlavního města Prahy zuří bitvy dvou krysích klanů, pravá nohavice na koleni je trošku odřená, tyrkysově zelená a atlasově červená sukně, bezvládné ruce jako přeražené perutě, ohromná kýta visící ve venkovském řeznictví, a naslouchal jsem šplouchání odpadových vod. Z ulice otevřel a věšel obr plný vůně říčního vzduchu, než se kdo nadál, zvedl židli a roztrhl ji a těmi kyji hnal zděšené hosty do kouta, tři mladíci stáli a tlačili se v hrůze do stěny jak macešky v dešti, když v poslední chvíli ten obr zvedl ty dva kyje a když už už hrozil, že zabije, začal těmi zbytky židle si dirigovat a tichounce zpíval... Sívá holubičko, kdes byla? Tak tiše zpíval a dirigoval si, když dokončil, odhodil zbytky židle, zaplatil číšníkovi tu židli a ve dveřích se otočil a zděšeným hostům pravil... Pánové, jsem katův pomocník... a odešel nešťastný, zasněný, možná že to byl ten samý člověk, který před rokem u holešovických jatek na mě za noci vytáhl finský nůž, a když mne zatlačil do kouta, vytáhl papír a přečetl mi básničku o překrásné krajině v Řičan a pak se mi omluvil, že jináčí způsob, jak donutit lidi, aby si vyslechli jeho báseň, zatím nezná. Zaplatil jsem pivo a tři rumy a vyšel jsem do průvanu ulice, tak jsem došel zase na Karlák, osvětlené hodiny na Novoměstské věži oznamovaly zbytečný čas, nikam jsem nespíchal, už jsem visel v prostoru, prošel jsem Lazarskou ulicí a zahrnul do uličky a v zadumání jsem odemknul zadní dveře naší sběrný, dlaní jsem sunul po stěně, až jsem nahmatal vypínač, a když jsem rozsvítil, byl jsem ve svém sklepe, kde jsem třicet pět let presoval na hydraulickém lisu starý papír, hora čerstvého papíru se tyčila a procházela čtvercem ve stropě až na dvůr, proč Lao-c' říká, narodit se je vystoupití, umřít je vejítí? Dvě věci naplňují moji mysl vždycky novým a přibývajícím obdivem, chvějící se světlo noci, opravdu, na tuhle práci aby byl bohoslovecký seminář, to všechno mne uvádí v úžas, stiskl jsem knoflík na zelenou a pak zastavil, začal jsem nabírat plné náruče starého papíru a vystýlat koryto lisu, na dně myších oček jsem spatřil něco, co bylo víc než hvězdné nebe nade mnou, v polospánku přišla ke mně malá cikánka, zatímco lis se tiše sunul jak helikónka v prstech harmonikáře, odsunul jsem z bedýnky reprodukci Hieronyma Bosche a vybíral jsem tam v pelišku vystlaném svatými obrázky knihy, vybral jsem stránku, kde pruská královna Charlotta Žofie říká své komorně... Neplač, abych ukojila svoji zvědavost, půjdu teďka tam, abych uviděla věci, o kterých mne nemohl poučit ani sám Leibniz, jdu za hranice bytí a ničeho... lis cinkal a na červenou se čelo vrátilo, odhodil jsem knihu a naházel plné koryto, její tělo bylo potaženo máslem, byla sdílná jako led když počíná tát, gigantický lis v Bubnech nahradí deset takových lisů, na jakých pracuji já, jak o tom pěkně píše pan Sartre a ještě líp pan Camus, lesklé hřbety knih se mnou koketují, na žebříku stojí stařec v modrém plášti a bílých střevících, prudkým pohybem křidel zavířil se prach, Lindbergh přeletěl oceán. Zastavil jsem zelený knoflík a ustlal v korytě starého papíru takový pelíšek, pořád jsem frajer, nemám se zač stydět, pořád mohu být na sebe furiant, tak jako Seneca když vstupoval do vany, tak jsem přehodil nohu a počkal, a pak těžce jsem přehodil i druhou nohu a stočil jsem se do klubička, jen tak na zkoušku, a pak jsem poklekl, stiskl zelený knoflík a stočil se do pelišku v korytě, uprostřed starého papíru a několika knih, v prstech jsem držel pevně mého Novalise a prst jsem měl vložený na jeho větu, která mne vždycky naplňovala nadšením, sladce jsem se usmíval, protože jsem se začal podobat Mančince a jejímu andělu, a začal jsem vstupovat do světa, ve kterém jsem ještě nikdy nebyl, držel jsem se knihy, na jejíž stránce bylo napsáno... Každý milovaný předmět je středem Rajske zahrady, a já, než bych balil čistý papír pod Melantrichem, tak já jako Seneca, tak jako Sokrates, já volím ve svém lisu, ve svém sklepe svůj pád, který je vzestupem, i když stěna lisu už mi tlačí nohy pod bradu a ještě víc, ale já se nenechám vyhnat z mého

Ráje, já jsem ve svém sklepení, ze kterého mne už nikdo nemůže vyhnat, nikdo mne nemůže přeradit, rožek knihy se mi zasekl pod žebro, zasténal jsem, jako bych se měl na vlastních mučidlech dozvědět poslední pravdu, kdy už jsem se tlakem stěny zavíral do sebe jak dětský zavírací nůž, v té chvíli pravdy se mi zjevila maličká cikánka, stojím s ní na Okrouhlíku a na nebi poletuje náš drak, držím pevně nitě a moje cikánka teď bere ode mne to klubko rezných nití, je sama, drží se pevně rozkročená země, aby neulítla na nebesa, a pak po niti posílá psaníčko draku na nebe, a já v posledních vteřinách jsem zahlídl, že na tom psaníčku je moje tvář. Vykřikl jsem... A otevřel jsem oči, díval jsem se na svůj klín, oběma rukama jsem držel náruč macešek vytrhaných i s kořínky, plný klín jsem měl hlíny, díval jsem se tupě na písek, a když jsem zdvihl oči, přede mnou ve světle sodíkové lampy stála tyrkysově zelená a atlasově červená sukně, když jsem zaklonil hlavu, viděl jsem ty moje dvě cikánky, rozparáděné, za nimi skrz stromy zářily neonové ručičky a ciferník na Novoměstské věži, tyrkysově zelená mnou třásla a volala... Tato, rány božský, srdce Jezusovo, co to tu robíte? Seděl jsem na lavičce, prostomyslně jsem se usmíval, na nic jsem se nepamatoval, nic jsem neviděl, nic jsem neslyšel, protože jsem asi už byl v srdci Rajske zahrady. A tak jsem nemohl ani vidět, ani slyšet, jak ty moje dvě cikánky, zavěšeny do dvou cikánů, polkovým krokem přehřměly parkem Karláku zleva doprava a zmizely v zátočině pískem vysypané cestičky, někde za hustým křovím.

červenec 1976

Adagio lamentoso

Památce

FRANZE KAFKY

Dívám se na tvoji sličnou postavu
a není třeba fantazie,
abych mohl sledovat návrat k počátkům,
tvoje ranní toaleta je z jemného plátna ústřicové barvy
a ty jsi poukaz na rašelinnou koupel,
tvé modré oko na mne civí mléčným cinkem,
toporným ukazováčkem odhrujuješ žluté větvičky smuteční vrby
a dobře víš, že můžeš ode mne očekávat všechno to nejhroší.
Emotivní blesky a zlatá stoosmička otevírají ve finiši
cestu stoce, smutnému víkendy, který teď začínám žít.
Šaty, o kterých sním, jsou utkány ze smíchu sibiřské celulózy,
zelené ruce osmi set dívek jsou základ sladkého vyznání,
vrstevnice smíchu ti tuhnou zdvořilostní maskou
a křupinky tvých porcelánových oušek jsou dokonale ukryty
v odposlouchávajících houštinách
tvých kysličníkem vylouhovaných vlásků.
Rafije načasovaných věcí a událostí
proti toku hodinových ručiček se přetáčejí v nultý čas,
avšak jediný den strávený s milovanou dívkou na norském ledovci
je milostnou burzou všech dobrých lidí.
Přátelství muže a ženy je trápení pro dva,
lišky se včera odstěhovaly a daly potlesk vojenské dechovce.
Tak rád bych nabral sílu a jediným škubnutím ti strhl tvář,
rád bych jediným rycnutím odhalil všechny tvoje myšlenky,
jediným brutálním škubnutím, tak jako se strhává podprsenka,
tak jako se strhává spodní prádlo.
Po řemenu cest se vracím k počátku jítí,
objevná nádhera živočišných zkušeností
přeje žiznivým městům koupaliště plná dětí.
Tvé pomněnkové oko polámané střípkem modranské majoliky
teď chápe moje chladné zírání,
správně sleduješ, jak nůž mě imaginace se dere nazpátek
k pramenům věcí.
Poslední potok je poslední kapkou vsrknut do říčky,
poslední řeka je vsrknuta do moře a oceán
posledním světlým obláčkem se vypařuje na modrá nebesa.
Vidím, jak sleduješ se mnou ten vzestupný pád,
vidím, že ani jediná fáze tohoto striptýzu ti neunikla.
Zdánlivě sleduji vzpomínku na tvoje bílé hedvábné šaty pošíité zlatem,
rukáv v zápěstí byl opatřen rozparečky pro moji touhu,
dva duté záhyby ze smetanově žlutého kašmíru,
já ale tím bystřeji sleduji,

jak čistá studánka a božský Ago jdou vstříc jaru,
a ty se na mne usmíváš, když vidíš,
jak nabírám do dlaní plné hrsti tvořivé hlíny,
a voně k zemi voním i k tobě.
Tak obohacen mísou kučeravých výstřížků
srkám naději přesýpacích hodin a pro zdravou výživu
mi je milejší smutek,
kousek drátu nalezený u benzínové pumpy mne propojuje s věčností,
klecový odchov jezerních pstruhů jsou moje nerušené libánky.
Teď sedím na dně krčské hospůdky,
okenní tabulky lesa jsou stěny velkého akvária,
pluješ těsně u stropu jak včela,
která padla do medových pláství mého mozku,
vlající záclony jsou nepřetržitý proces naděje
a v mrazničce je uložena daň mého osudu.
Poslední plamen večera v barvě oranžových tulipánů
srká poslední trámovi,
já si ale raději zatím čtu v novinách,
jak lvi dvanáct minut kousali pianino a lvíčata okouzli
sportovní novináře,
lidé lítačkami vík rakví, nehybnými veřejemi hlíny,
jak jsou vsrkávání do země,
ale nejlepší oslavou lidské atmosféry je působivý obraz
a budoucnost lidstva je knihkupectví.
Zatím jen slyším v svém mozku šramot svých sladkých údů,
kůži máš zdobenou něžnými štěrbinami,
jsi nadnášena souřadnicemi cigaretového kouře,
stoupáš vzhůru jak bubliny sifonu,
stromy a květiny opisují kružnice,
jablko padá z jabloně, už s jablkem v jádru,
poslední rozvaliny večera se zasouvají tiše do hebkého prachu,
mne ale zatím těší krajnosti a výstřednosti
textových písní novinové poezie.
A tohle je zatím tvůj mladistvý živůtek
a tohle je tvoje sukně od pasu do jemných výdutků stažená
a tohle je tvoje toaleta z hedvábí barvy slonové kosti
a je v empirovém vzoru
a tohle je na památku uchovaný oblek pro biřmovanky
a tohle jsou tvoje záda grošovaná pivními tácky
a tohle jsou tvoje rozpuštěné vlasy a z hlavy ti pramení notové linky.
Vidím, jak nahá teď pluješ pod tmavohnědými trámy,
vidím tvé rytmické ruce osvětlené prudkým postříkem žlutého lustru,
vidím, kterak z tvých tepajících nožek tryskají vřidelní prameny,
perličky stoupající ze všech pórů tvého těla,
jsi ponořena do fosforeskující lázně
a z kmitajících kotníků ti syčí proudy sodovky,
šumící ploutve, minerální perutě, křídélka létajících ryb,
letušky, které má přimontované ke kotníkům krásný a mladý
řecký bůh Merkur.
Měsíc v úplňku se třpytí první šlépějí Armstrongovy podrážky,
mne ale víc dojala zpráva večerníku,
jak osmašedesátiletá sběračka léčivých bylin si zdřímala
na kvetoucí louce a byla vsrknuta do sekačky
a její mrtvola vypadla ze stroje i s léčivými bylinami
a senem k nepoznání.
Hvězdný mikrobus stojí pořád na tom samém místě,
ale tohle jsou tvoje šatečky k jízdě na bicyklu
a tento kostým z tmavého ševiotu je se sametovou růžicí uprostřed,
ale já zatím závidím vzduchu, že jím prokluzuješ
jak toaletní mýdlo dlaněmi,
závidím, že tvůj obličej je pomazán svěžími slzami želé Royal,
závidím skelnému papíru, kterým jsi potažena,
a jak mužské pohledy o tebe škrtají snadno vznětlivými sirkami,
závidím švadroně spermat a andělíčků,

kteří tvoří tvůj trvalý doprovod, závidím sám sobě,
že závidím, protože lidská touha zmůže všechno,
touha výbušná jak dětské neštěstí.
Tvůj trup se teď naklání a z úst ti šumí přetržený
náhrdelník ústních pastilek,
blyštíš se lokálem jak veliká tříška lipového dřeva.
Ale život je odstraňování nečistoty,
milost a náhoda i nutnost jsou buclatá trojčata zázraku,
ovšem dívčí kopačky jsou slovíčka májová,
botičky pouze o číslo menší než kosmický koráb.
Střepinky roztříštěných panenek mi poranily duši,
housenka lezoucí v těsné blízkosti mého oka je větší
než v dáli jedoucí rychlovlak.
Jakýsi venkovan v moravských horách když před lety
nedostal práci,
spráskal řemenem sochu Ježíše Krista.
Vidím, kterak můj život je vsrkáván do života mé matky,
vidím, jak pupeční šňůrou jsem namotáván nazpátek
až do břicha pramáti Evy,
vidím, jak potřísněné spodky jsou otiskem nekonečna
a ušlechtilou hrůzou rozmíchaná střeva vedou k vyššímu vidění,
vidím své semeno, jak proti proudu je vsrkáváno nazpátek až k první poluci jak horský pstruh,
vidím, jak pohlavním ústrojím všech mých předků
jsem vsrknut nazpátek až do chámovodu praotce Adama.
Hmatově prožívám resekci žebra, které mi dodneška chybí.
Každý můj pór je ve stavu zvýšené pohotovosti
a do jemného prádla je uložen viditelný svět,
za ubrusem této krajiny se prostírá životodárná prázdnota
a nikdy nemohu dosáhnout na hroty zkřížených mečů protikladů,
nikdy nemohu rozvázat cípy čtyř světových stran.
Je krásné slyšet řinčení skleněných tabulek
a vidět, jak se dereš na druhou stranu věcí.
Teď letíš nizoučko nad loukou jak vlaštovka před bouří,
kvetoucí sibiřské kosatce ti čarají po hrudi fialové blesky,
teď zaváhala jsi a utkvěla ve vzduchu
jak mořská panna visící nad pultem starých drogerií,
teď vplula jsi do vůně kvetoucí olivy, protože víš,
jak rádi trháváme oliví větvičky v květu
a v prádelníku jimi prokládáme košile a živůtky,
všechny vůně lužního lesa jsou pohlednice od tebe,
písečná duna za průhledným horkem je barva tvých
zrnitých stehů a boků,
louka kvetoucích margaretek vydává neslyšný zvuk
tvých nemrkajících řas.
Tak ruku v ruce jsme mlčky tenkrát kráčeli
rákosně zeleným podvečerem,
z vojenských kasáren teskně troubili tesknou večerku,
podšívka večera byla z pracího hedvábí fialové barvy,
z vojenských kasáren troubili teskně večerku,
stíny se kladly do hnědozelených záhybů.
Kameloti Večerní Prahy volali:
Dva ministři vypadli z letadla!
Bdělé oko pohraničnickovo zachránilo kostelní obrazy
v ceně několika milionů korun!
Lenin obdržel stranickou legitimaci číslo jedna
podepsanou samotným Leonidem Brežněvem!
Mrtvola neznámého muže nalezena v krčském lesíku!
Vidím, jak v podchodu Václaváku pokračuje ta groteskně
teskná krása,
radostná prázdnota obaluje události igelitovým pláštěm,
stojím před zbořeníštěm slunného dne
a vidím, jak opakování přináší veselou zkázu,
a nápisy a výkřiky mne naplňují svěžestí.
Vltavské nábřeží se tenkrát blyštělo černými sametkami,

z vojenských kasáren teskně troubili tesknou večerku,
tvoje pohlaví bylo uzamčeno stehováním
a sponkami ze zlatých stužek a sametových knoflíčků,
pohlaví uzamčené jak taftová blůza.
Jednou za prudkého. deště jsme viděli na velkém kameni dva milující se hlemýždě, splývali spolu
celým svým mokrým tělem jako dva krajíce mazané máslem.
Kráčím teď hlubokou nocí beze světel
a řídím se pouze výsečí nebe bez hvězd, jdu neustále
do klínu sbíhajících se korun borovic,
a čím kráčím hlouběji do hloubi lesa, tím přesněji vím,
že jdu vstříc tvým rozevřeným nohám
a brzy se mi splní můj sen, že vstoupím do tvého lůna
jak žebříňák do barokních vrat.
Ale zatačka narovнала cestu lesa a do uctivé vzdálenosti
odsunula kořen a zřídlo, z kterého pramení tvoje nohy.
Tak přivázán na kružnici vodního mlýna
brouzdám se do situací, ve kterých jsem ještě nebyl,
katedrála se drobí sochami do písmenek plakátů,
avšak z jablka polepeného literami lze znovu sestavit bibli,
empírový portál z posledního nádraží v zapadlé Haliči
lze navrátit na řecký tympanon.
Z vojenských kasáren teskně troubili tesknou večerku,
vodově zelené svítání, okno na řeku je otevřené,
volný blůzový živůtek bez těla se houpá na ramínku.
Kráčím vlhkým pískem a myslím na tvoji pleť,
myslím na tvoje záda,
myslím na vysokou a něžnou manžetu tvé šíje,
myslím na tvoje selské boky stažené korzetem
a zdobené dvěma strangulačními pruhy, vepředu vázanka
spletená z chomáčů chloupků vzlínajících vzhůru,
myslím na střípek sevreského porcelánu.
Sestoupil jsem k lesnímu potůčku a znova a znova si chrstám
vodu strouhy do tváře a tiše chutnám destilované šťávy
vesnických krasavic dávno pohřbených na okolních hřbitovech,
které cezeny vřesem, pískem a kapradím, spádem se zčistily
do aromatických zrcadel nehlučných studánek a bystrých struh,
smáčím obličej v té svěcené vodě a žehnám se znamením kříže,
vertikálou tvého pohlaví, horizontálou tvých úst.
Kamelot Večerní Prahy volal:
Nechybí, někomu rodinný příslušník?
Partyzán Česko mi napsal, že jsem studna,
ve které se utopilo dítě.
Z vojenských kasáren troubili teskně večerku,
i když jsem střízlivý, jeví známky opilosti.
Voda se zmladila
a oči se mi strojejí do žebřin.
Když umře hospodář, pláče i dobytek.
Pak už jen hořící, hořící, hořící smích.
Jsem k smrti unaven, ale šťasten.
A amen.
červen 1976

P. S. Když jsem pracoval ve Sběrných surovinách, našel jsem v makulatuře album barevných akvarelů ulic a uliček a náměstí a zákoutí malebné staré Prahy. Po patnácti letech jsem vytáhl ty fotografie barevných akvarelů, protože jsem potřeboval si vyzdobit svůj pokoj a chodbu nového bytu, rozložil jsem ty desítky barevných fotografií na stůl a pod dojmem chvíl jsem na ně lípal výstřižky titulků ze současného tisku, tak dlouho jsem lípal a stříhal, až jsem více než padesáti montážemi vyzdobil svůj byt. A ty zdánlivě nesmyslné texty mne uváděly natolik v nadšení, že jsem si je napsal pod sebe, pod dojmem chvíl jsem je doplnil dalšími výstřižky z novin a zápisky ze svého lyrického deníčku. A zase jsem se kochal tím textem, věda dobře, že tohle už dávno dělali dadaisté a hlavně pan Kurt Schwitters. Ale ten text mi nedal spát, znovu jsem jej rozstříhal a do něj vmontoval texty, které jsem slyšel na ulici, v hostinci a od přátel. A zase jsem ten text napsal a ještě jednou rozstříhal a zase opsal. A dostal jsem do ruky secesní svázaný ročník Módních novin a odtud jsem opsal přesně popisy šatů dam, které se tenkrát předváděly. A zas jsem to vzrušeně opsal, nemoha se dočkat toho, jak text bude působit, až bude zaokrouhlen a vnitřně o to narůstání scelen. A ten čas jsem naslouchal a živil se Mahlerem, a hlavně jeho Druhou symfonií, ve které jako stříh se objevuje několikrát rakouská

vojenská večerka, kterou Mahler slyšival z jihlavských kasáren až do rodného Kaliště. A tu hudbu jsem převedl do řeči ve formě věty... a z vojenských kasáren teskně troubili tesknou večerku... a tuhle větu jsem několikrát opakoval v tom textu, který jsem nazval Adagio lamentoso... Tak vznikl text, na kterém jsem s rozkoší pracoval více než dvacetkrát, prostě dneska vím, že je to montáž, že už se to v Evropě dělalo před více než padesáti lety, a přestože tohle vím, tenhle text mne osvěžuje, a proto jej mám rád...

1983